

[Indenrigsministeren.]

kende indeholder stoffer, der isoleret betragtet er uskadelige. Disse problemer kender vi kun alt for godt under den gældende lov.

Da der imidlertid, dikteret af praktiske grunde, er tale om en rammelov, forstår jeg udmærket, at tinget gerne under lovens behandling vil have en tilkendegivelse og orientering om, hvorledes disse rammer tænkes udfyldt.

Jeg vil også gerne i denne forbindelse tilføje nogle bemærkninger om, hvorledes jeg agter at udnytte lovens rammer. Generelt kan jeg sige, at de muligheder, som lovforslaget indeholder for liberaliseringer — i første række § 3 — vil blive benyttet så vidt, som det er forsvarligt.

Allerede fra lovens ikrafttræden agter jeg at benytte lovforslagets liberaliseringsmuligheder. Som eksempler på præparater, som helt eller delvis agtes undtaget fra de strenge lægemiddelregler, kan nævnes vitaminer, mineraler og andre kosttilskud — både til mennesker og til dyr — samt homøopatiske præparater og andre former for uskadelig naturmedicin.

Herudover kan der efter min opfattelse nok liberaliseres i endnu højere grad, men før de administrative regler på dette område bliver endeligt fastlagt, bør vi dog nok afvente resultaterne af arbejdet i det udvalg, som indenrigsministeren i henhold til folketingsbeslutning af 6. juni 1973 har nedsat til at undersøge naturpræparater m.v.

Vedrørende veterinærmedicin kan jeg i øvrigt fremhæve, at vi i sommerens løb har undersøgt mulighederne for en nyordning, således at der sker en billigørelse og en lettelse af adgangen til denne form for medicin. Jeg er foreløbig endt i en skitse, hvorefter vitaminer og kosttilskud vil kunne forhandles helt frit, bortset fra farlige præparater. Ormemidler o.lign. vil i videst muligt omfang blive fritaget for receptpligt, hvorved udgiften til recepten bortfalder. Desuden vil jeg arbejde for, at alle former for veterinærmedicin, som fortsat skal forhandles på apotekerne, billigøres gennem en væsentlig nedsættelse af apoteksavancen.

Jeg håber, at jeg hermed har gjort det klart, at frygten for, at forslaget skal blive brugt til en skærpelse af praksis på disse områder, er ubegrundet.

Lad mig til slut understrege, at jeg er meget åben over for forhandlinger om ændringer i lovforslaget, men at jeg håber, at forslaget — bl.a. på baggrund af det arbejde, som tinget allerede har lagt i det — kan blive behandlet hurtigt, fordi hverken den omtalte liberalisering eller tilpasningen til de internationale regler bør vente for længe endnu.

Med disse ord skal jeg anbefale mit forslag til lov om lægemidler til det høje tings velvillige behandling.

Ministeren for offentlige arbejder (Damsgaard):

Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om opfyldelse af overenskomster om trafik anlæg i Øresundsregionen*.

I indeværende folketingssamling har jeg genfremsat forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af overenskomster af 8. juni 1973 mellem Danmark og Sverige om faste forbindelser over Øresund og om lufttrafiktjeneste m.m. i anledning af anlæg af en dansk lufthavn på Saltholm.

Det foreliggende lovforslag indeholder intet nyt og intet andet end, hvad der allerede er fastsat i overenskomsterne. Imidlertid har visse af overenskomstbestemmelserne et sådant indhold, at de bør omformes til lovbestemmelser, fordi regeringen bør have en formel lovhjemmel som grundlag for visse af de dispositioner, som den må træffe for at opfylde overenskomsterne. Hertil tjener det foreliggende lovforslag, der således må betragtes som værende af formel karakter. Giver folketinget sin tilslutning til de allerede fremsatte forslag til folketingsbeslutning om overenskomsternes ratifikation, indebærer en tilslutning til det foreliggende lovforslag intet yderligere.

Det bør anføres, at det foreliggende forslag ikke indeholder hele det lovgrundlag, som opfyldelse af overenskomsterne udkræver. Således må beslutning om anlægget af motorvejen over Amager og anlægget af en jernbanetunnel mellem Helsingør og Helsingborg også træffes i form af lov. Lovforslag om jernbanetunnelen må imidlertid afvente afslutning af den særlige detailoverenskomst mellem landene, som den afsluttede overenskomst om faste forbindelser forudsætter.

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Hermed anbefaler jeg lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Meta Ditzel* (RV) til statsministeren:

„Hvad agter ministeren at gøre for at følge det arbejde op, der er udført af kommissionen vedrørende kvindernes stilling i samfundet, f.eks. nedsætte et ligestillingsråd og derved sikre Danmark den stilling, som på det område tilkommer os i det nordiske samarbejde?“

(Spm. nr. 17).

Skriftlig begrundelse.

Den af daværende statsminister Jens Otto Krag i 1965 nedsatte kommission vedrørende kvindernes stilling i samfundet har udført et stort og værdifuldt arbejde, som gerne skulle få betydning fremover.

Der er foretaget en række undersøgelser og afgivet 10 betænkninger og rapporter, som viser, at der på mange områder kan være stor forskel på formel lighed og de faktiske forhold.

I betænkningerne understreges nødvendigheden af, at der drives forskning for i højere grad at gøre det muligt at finde årsagerne til manglende ligestilling og til den forskelsbehandling, som stadig forekommer. Derfor fremsættes ønske om et permanent organ, der kan tage initiativet til særlige undersøgelser og tage sig af oplysningsvirksomhed om ligestillingsspørgsmål.

Det vil være på linje med, hvad der er gjort i de øvrige nordiske lande, og bidrage til at fremme et nordisk samarbejde. Et samarbejde er i gang på enkelte områder. Man beskæftiger sig med fællesnordiske initiativer inden for undervisning, og på Nordisk Råds anbefaling foretages undersøgelser angående forsørgerbegrebet. Men det er indlysende, at det for et udvidet samarbejde, der navnlig må beskæftige sig med forskning og oplysningsarbejde, vil være værdifuldt, at der er permanente, ensartede organer eller råd til fremme af ligestilling.

Sådanne er oprettet i Norge, Finland og Sverige i 1972. I Island er oprettet et lige-

lønsråd i 1973. Påskønnelsesværdige aktiviteter er i gang.

Det må være på tide, at Danmark får samme muligheder for at deltage i et samarbejde som de andre nordiske lande.

Meta Ditzel (RV):

Jeg har stillet mit spørgsmål i håb om, at den nuværende statsminister vil gøre det muligt at følge det arbejde op, der begyndte i 1965 med daværende statsminister J. O. Krags nedsættelse af kommissionen vedrørende kvindernes stilling i samfundet. Kommissionen skulle komme med forslag med henblik på at skabe reel ligestilling.

Et stort arbejde er nu afsluttet med en række betænkninger, der bl.a. viser, at selv om mænd og kvinder har de samme formelle rettigheder, har de på mange områder ikke reel ligestilling. Gang på gang understreges det, at det er nødvendigt at ændre holdning til kønsrollerne såvel inden for uddannelsesvæsenet som i arbejdslivet og i familien, ja, ofte også hos kvinderne selv. Der må gøres mere for at finde årsagerne til den manglende ligestilling.

Et koordinerende organ, der kan tage initiativ til forskningsarbejde og udbredt oplysning om ligestillingsspørgsmål, vil kunne fortsætte kommissionens arbejde. Det vil sikkert være nyttigt at samarbejde med andre nordiske lande og se på, hvordan man dér arbejder med ligestillingsspørgsmål. Det norske råd, der er oprettet af stortinget, skal bl.a. gennemføre ligelønskonventionen og gennemgå love og bestemmelser, som kan modvirke ligestilling. I 1973 blev der udsendt en kongelig resolution for at sikre en mere ligelig fordeling af kvinder og mænd i offentlige råd og udvalg. I Finland er der en delegation for ligestillingsspørgsmål oprettet af præsidenten. Den skal være samarbejdsorgan for forskning og afskaffe kønsrollerne inden for uddannelse og arbejdsformidling. I Sverige skal delegationen for ligestilling koordinere samarbejdet for at fremme ligestilling i kommuner, organisationer og erhvervsliv. Den har for øvrigt over for kvinderne også påpeget, at der er manglende kvindelig repræsentation i politiske forsamlinger. Island har et ligelønsråd, som tager sig af ligeløns- og ansættelsesspørgsmål. FN har udpeget 1975 som internationalt kvindeår. Ville det ikke være klogt, at man her i

[Meta Ditzel.]

Danmark indledte det internationale kvindeår med at oprette et permanent ligestillingsråd?

Statsministeren (Poul Hartling):

Kvindekommissionens slutrapport blev afgivet til regeringen den 5. september i år; ud over slutrapporten foreligger der i alt 10 betænkninger eller beretninger, som tilsammen giver et nuanceret billede af en række problemer, den række problemer, som fortsat består også i et samfund som det danske med hensyn til en faktisk ligestilling mellem kvinder og mænd.

Nogle af disse problemer er allerede løst eller er ved at blive det på grundlag af kommissionens indstillinger, og arbejdet fortsætter i de enkelte ministerier.

I kommissionens slutrapport anbefales det, at der oprettes et permanent ligestillingsorgan under en eller anden form. Der er imidlertid ikke i kommissionen enighed om, hvilken form et sådant ligestillingsorgan skulle have, men rapporten indeholder både en flertals- og flere mindretalsindstillinger herom.

Jeg har ikke fundet det rigtigt umiddelbart at tage stilling til disse forskellige forslag. Slutrapporten er, som det i øvrigt er praksis med betænkninger, der indebærer lovgivning, af statsministeriet nu sendt til udtalelse i de andre ministerier og i de berørte organisationer. Herved skulle man få et bredt grundlag for en vurdering af, på hvilken måde kvindekommissionens omfattende og betydningsfulde arbejde kan følges op. Så snart jeg har fået svar, vender vi tilbage til den sag og vil naturligvis prøve på, om det kunne nås som indledning til det år, spørgeren nævnte: kvindeåret 1975.

Meta Ditzel (RV):

Jeg vil takke statsministeren for det imødekommende svar. Jeg forstår godt, at man må overveje, hvilken form det udvalg skal have — jeg er klar over, at der har været forskellige forslag fremme. Men jeg mener, det er meget vigtigt, at man når dertil, at vi får et permanent organ, også fordi de, som jeg pegede på, i alle de nordiske lande har det, og jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at det i både Norge og Sverige og Finland ligger sådan, at det er statsministeren eller

præsidenten, som har sørget for at få det råd nedsat.

Jeg synes ikke, vi her i Danmark skal være bagefter, og på den anden side vil jeg endnu en gang gerne pointere, at det er af overordentlig stor betydning, at man får det kommissionsarbejde fortsat, så det mægtigt store og påskønnelsesværdige arbejde, der er gjort, ikke blot skal blive lagt til side.

Jeg håber altså meget, at man får noget ud af de undersøgelser og kommer til et positivt resultat.

Eva Gredal (S):

Vi har her i landet frihed, både mænd og kvinder, til at have arbejde. Spørgsmålet er, om der er skaffet nogen ligestilling i forholdet mellem mænd og kvinder, og det kan man jo godt sætte et stort spørgsmålstegn ved.

Jeg synes, det er udmærket, at fru Meta Ditzel rejser dette spørgsmål. Vi har jo skaffet masser af kvinder et dobbelt erhverv, og jeg synes, at vi alle er ansvarlige for, at kvinderne ikke blive ladt i stikken på dette punkt.

Statsministeren gav et svar i retning af, at nu skal man til at høre, hvad organisationerne mener om spørgsmålet. Jeg mener, at masser af organisationer, og vel også de statsministeren nu hører, allerede har været repræsenteret i selve kommissionsarbejdet, så man ved, hvad disse organisationer siger. Kunne statsministeren ikke sige os noget om, hvornår vi kunne få et sådant ligestillingsråd? Jeg synes, det er, ligesom man skubber det lidt ud, og på mit partis vegne kan jeg sige, at vi har bebudet tidligere ved vores formand, at vi ville stille forslag om et ligestillingsråd her i tinget i denne samling. Jeg håber, at alle grupper herinde kan være enige om det, for vi må alle have den samme interesse i denne sag.

Men kunne vi ikke få lidt mere klarhed over, hvornår statsministeren mener vi kan få dette ligestillingsråd nedsat, altså ikke vente på alle disse høringer, så det tager uforholdsmæssig lang tid?

Statsministeren (Poul Hartling):

Jeg er ligesom fru Eva Gredal meget tilfreds med, at fru Meta Ditzel har rejst dette spørgsmål, fordi det har givet mig anledning til at sige det, jeg sagde.

[Statsministeren.]

Jeg kan ikke nævne nogen bestemt frist, for når man spørger andre ministerier og spørger organisationer, må man naturligvis også lade dem svare. Og det er jo sådan, som også fru Eva Gredal ved, at kommissionens rapport indeholder flere indstillinger, ikke bare én flertals- og én mindretals-, men flere mindretalsindstillinger. Det måtte derfor være naturligt, at man spurgte sig for, og det har vi gjort.

Men jeg kan sige så meget, at der er ikke noget ønske om at forhale sagen, og så snart svar er kommet tilbage, skal der blive givet meddelelse om en stillingtagen.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden:

Medspørgere har kun lejlighed til at spørge én gang i spørgetiden.

Vi går herefter til det spørgsmål, der er stillet af fru Kristine Heltberg til udenrigsministeren. Det vil blive besvaret af den fungerende udenrigsminister, statsministeren.

Af *Kristine Heltberg* (SF) til udenrigsministeren:

„Hvilken stilling har minsteren tænkt sig at tage til forslaget om, at Danmark skal yde støtte til Sydvietnam gennem Verdensbanken, som det vil blive foreslået på dennes møde den 17. oktober 1974?“

(Spm. nr. 30).

Skriftlig begrundelse.

Der henvises til en artikel i *Le Monde* af 21. september 1974 om dette spørgsmål samt til artikler i den svenske presse og til, at spørgsmålet har været berørt i Repræsentanternes Hus, jfr. Congressional Record — House pag. H 6132 og H 6133 af 2. juli 1974, samt at spørgsmålet har været stillet i det canadiske parlament den 2. maj 1974. Det fremgår heraf, at man længe har søgt at erstatte de midler, der er nægtet Sydvietnams regering af den amerikanske kongres, med midler skaffet gennem Verdensbanken fra dennes medlemsstater. Der må i denne forbindelse udtrykkes stor bekyrning, hvis Danmark på nogen måde skulle komme i den situation at skulle være med til, ikke mindst

under hensyntagen til den vanskelige økonomiske stilling, at yde støtte til et regime af en så vakkelvorn og udemokratisk karakter, en støtte, der i bedste fald må antages at blive virkningsløs og i værste fald kun vil bidrage til at øge spændingen i det i forvejen krigshærgede område.

Kristine Heltberg (SF):

Når jeg stiller dette spørgsmål her i den 11. time om tilskud til det i alle henseender utiltalende sydvietnamesiske styre, er det ud fra en bekymring for, at denne sag skal glide fuldstændig stille hen over landet, uden at man egentlig er klar over, hvad der sker. Det, det i øjeblikket drejer sig om, er, så vidt vides, ikke de store beløb, men spørgsmålet om et princip, nemlig om Verdensbanken og dermed denne Verdensbanks medlemmer skal yde støtte til et regime af denne art, som ikke blot opviser en permanent trang til krigsførelse, men også en stor indre uduelighed med en voldsom arbejdsløshed og en inflation, der går op til 60 pct. efter hvad der meddeles.

Det forekommer mig at være meget spændende at høre, hvordan Danmarks stilling er til denne hjælp, og sagen har tilsyneladende været en af de hemmelige sager, den er hemmeligstemplet, får man at vide i de utallige journalistiske beretninger, man læser om den trods dette hemmeligstempel både i fransk og svensk presse; desværre meget lidt i dansk presse.

Jeg vil være meget glad, hvis disse meddelelser kan afkræftes af statsministeren.

Statsministeren (Poul Hartling):

Sidste år, 1973, blev der i oktober måned afholdt et uformelt møde imellem en række industrialiserede lande efter indbydelse fra Verdensbanken og Den asiatiske Udviklingsbank vedrørende en eventuel oprettelse af en konsultativ gruppe for Indokina. Der fandt på mødet en generel drøftelse sted om mulighederne for en koordineret international hjælpeindsats i Indokina, men der blev ikke truffet beslutning, da en række lande, herunder Danmark, ikke skønnede, at den politiske situation i området var tilstrækkelig afklaret.

Nu er der indkaldt fra Verdensbanken og Den asiatiske Udviklingsbank til et nyt uformelt møde den 17. oktober med henblik på

[Statsministeren.]

en fortsat meningsudveksling angående de økonomiske forhold i Indokina, angående de indokinesiske landes muligheder for yderligere genopbygning og økonomisk udvikling. Der er ikke til drøftelse på mødet konkrete forslag, og diskussionen vil derfor formentlig koncentrere sig om generelle økonomiske spørgsmål og en eventuel koordinering af de enkelte industrilandes udviklingshjælp til området.

Der vil ikke blive tale om en stillingtagen til spørgsmålet om långivning fra Verdensbankens side til Sydvietnam, således som det har været nævnt i pressen, og som spørgeren åbenbart går ud fra i sit spørgsmål, når spørgsmålet lyder, om Danmark skal yde støtte til Sydvietnam.

Kristine Heltberg (SF):

Jeg må sige, at statsministerens ord, som jeg takker for, virker meget beroligende, men der går jo sjældent røg, uden at der et eller andet sted er en brand. Derfor vil jeg være meget taknemlig, hvis statsministeren måske har en idé om, hvorfra disse mange og meget vedholdende rygter — og, når det drejer sig om så anset et blad som *Le Monde*, måske mere end rygter — dog kan stamme, hvis man ikke har noget som helst i den retning i sinde.

Statsministeren (Poul Hartling):

Det er ganske klart, hvor rygterne kommer fra, for de kommer jo fra, at der skal holdes et møde i Verdensbanken, hvor man vil drøfte situationen i Indokina. Man har derudfra draget den slutning, at der så var tale om konkrete forslag, vi skulle tage stilling til.

Danmark deltager i det møde, det gør de øvrige nordiske lande også. Men jeg vil gerne understrege — det sagde jeg også i mit første svar — at den danske regering ligesom den tidligere regering og tidligere regeringer er imod alle skridt, som ikke giver en afbalanceret støtte til alle lande i Indokina. Det vil vi give udtryk for på mødet den 17. oktober, og efter de oplysninger, vi har, gentager jeg, vil der ikke blive tale om nogen konkretisering af skridt, som vil være i modstrid med denne danske holdning.

Honoré (KrF):

Når man overvejer, hvilke lande der må betragtes som værdige til hjælp, må vel også spørgsmålet om landets økonomiske stilling indgå i overvejelserne, og nu hører vi, at der er en stærk inflation i Sydvietnam. Men dertil kommer jo, at landet på grund af den kommunistisk inspirerede og fra Nordvietnam støttede krigsførelse skaber meget yderligere problemer, og jeg vil spørge statsministeren, om ikke statsministeren mener, at dette, at Sydvietnam er genstand for militær aggression fra Nordvietnam og fra partisanbevægelsen, kunne være et motiv til, at man overvejede på velvillig måde at støtte dette krigshærgede land.

Statsministeren (Poul Hartling):

Det, som fru Kristine Heltbergs spørgsmål drejede sig om, var jo Verdensbanken og dens forhold. Det, som det ærede medlem hr. Honoré spørger om, er i højere grad Danmarks hjælp i øvrigt. Da har det været en fast linje, at Danmark yder hjælp uden politiske hensyn, uden hensyn til, om vi kan lide landet eller ej, men dér hvor der er nød. Med hensyn til Vietnam har det været sådan, at man har gjort sig den største umage for at yde en hjælp, der var afbalanceret, som hjælp folk, der var i nød, folk, der trængte til hjælp, i alle kanter af Vietnam, uden at tage nogen politisk stilling til de pågældende områder af landet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Jens Møller (KrF) til finansministeren:

„Vil ministeren drage omsorg for, at det igen bliver muligt for eksporterende virksomheder at fradrage kurstab på kortfristede lån i udlandet i skatteopgørelsen?“

(Spm. nr. 19).

Skriftlig begrundelse.

Også af hensyn til landets likviditet vil det være af betydning, at disse lån ikke behæftes med for stor risiko.

Jens Møller (KrF):

Det drejer sig om beskatningen af de kortfristede udlandslån, der jo er blevet en nyskabelse, kan vi sige, i dansk økonomisk liv i

[Jens Møller.]

de senere år på grund af låneloft og indskrænkede kreditmuligheder herhjemme. Disse kortfristede udlandslån har meget stor betydning for vort erhvervsliv, især for eksporterhvervene, som på den måde kan få den nødvendige kapital tilført, og derigennem har de altså også indirekte stor betydning for vores handelsbalance.

Samtidig er de med til at mindske presset på lånene herhjemme, og derved er de med til at hjælpe os også med valutabalanceproblemerne. Ligesom det altså har stor betydning for erhvervene, specielt eksporterhvervene, må vi sige, at de også har betydning for landet som sådan både økonomisk og i spørgsmålet om beskæftigelsen, idet de betyder, at der kan holdes mere arbejde i gang, end der ellers ville kunne være. Men der er jo det problem i dem, at man ofte kommer ud for kursændringer, og som praksis er nu, dér sker der det, at ved tab på disse kursændringer kan dette tab ikke fradrages på selvangivelsen, men bliver betragtet som en formueændring. Det er meget uheldigt for mange erhvervsvirksomheder, at det er sådan. Fordi man ikke kan fradrage det i skat, betyder det jo reelt, at disse tab bliver ca. dobbelt så store, som de behøvede at være, og de eneste, der virkelig kan have nogen glæde af denne ordning, er spekulanterne, dem, der prøver at følge valutamarkedet og sætte sig ind i det og prøver at købe og sælge på rette tider, så de kan få skattefri gevinster ud af det.

Vi må derfor sige, at det er meget væsentligt at få dette ændret. Det er ikke småpenge, det drejer sig om; jeg har fået oplyst, at for et enkelt firma herhjemme drejede det sig i 1973 om 4,5 mill. kr., så det er virkelig noget, der betyder noget i driften. Men det er ikke noget, der kan ændres ved en lov, det skal ændres administrativt, og derfor er det, jeg stiller finansministeren det spørgsmål, om han vil overflytte kursændringerne på disse kortfristede lån fra at være en kapitalbevægelse, som den står under statskattelovens § 5a, til at være drifts-omkostninger, altså flytte det over til statskattelovens § 6, stk. 1a. Men det haster, for mange virksomheder er i vanskeligheder i øjeblikket, og er de først gået ned, er det for sent at gøre noget ved det. Jeg håber på et virkelig positivt svar.

Finansministeren (Anders Andersen):

Jeg har forstået, at der for tiden verserer en sag for landsskatteretten om adgangen til at fradrage kurstab på kortfristede lån optaget i udlandet, og at spørgsmålet har forbindelse med en anden kendelse afsagt af landsskatteretten i september 1974.

Jeg må måske gøre opmærksom på, at jeg ikke har beføjelse til at gribe ind i behandlingen af de konkrete sager, der verserer ved landsskatteretten. Jeg foreslår derfor, at vi afventer udfaldet af landsskatterettens afgørelse. Hvis jeg kan få oplyst, hvem der har indbragt klagen, er jeg villig til at anmode om, at landsskatteretten søger at fremskynde behandlingen af denne sag.

Jeg er enig i, at der her er et problem, som må tages op til overvejelse. I øjeblikket er det jo sådan, at der også er nogle, der har kursgevinster, må jeg nok gøre spørgeren opmærksom på; der er altså både gevinst og tab på disse områder, og det har været en gammel praksis, som man har kørt med. Om den er strammet i den sidste tid, om man har skærpet reglerne, ja, det er et spørgsmål, som det nok også er værd at overveje. På forhånd må jeg sige, at jeg tvivler meget på, at det vil være muligt administrativt at indføre en skattemæssig ændring, da det jo alene er de kortfristede lån på udlandet, det drejer sig om.

Men jeg er positiv over for, at spørgsmålet bør undersøges, og jeg vil gerne se på sagen så hurtigt, som denne kendelse fra landsskatteretten foreligger.

Jens Møller (KrF):

Jeg er udmærket klar over, at der er nogle sager ved landsskatteretten i øjeblikket, men desværre er det et faktum, at sådanne sager kan tage meget lang tid, og der er jo så heller ingen, der ved, hvordan de ender, når de engang er færdige. Som jeg understregede før, haster det, og det var netop derfor, jeg stillede spørgsmålet til finansministeren for at spørge, om ikke man kunne fremskynde det, om ikke ministeren kunne gribe ind.

Jeg nævnte også dette med kursgevinsterne; det er klart, at så må de beskattes til gengæld. Det er en gammel praksis, men den er dog blevet skærpet inden for de sidste år, og samtidig kan vi sige, at der foreligger en

[Jens Møller.]

helt ny situation; derfor kan man ikke bare køre videre med en gammel praksis.

Jeg ville mene, det måtte kunne lade sig gøre for ministeren at gribe ind her administrativt, men hvis det ikke er tilfældet, er jeg villig til at fremsætte et forslag til folketingsbeslutning om sagen.

Finansministeren (Anders Andersen):

Jeg har jo givet tilsagn om, at sagen vil blive fremmet, og jeg beder altså om at få oplysning om, hvad det er for en sag, der verserer ved landsskatteretten, så jeg har mulighed for at fremme den; i så tilfælde vil der kunne komme til at foreligge en afvejelse ret hurtigt.

Jeg bliver altså nødt til at sige, at jeg har, så vidt jeg kan vurdere det, ingen muligheder for administrativt at gribe ind på nuværende tidspunkt; derfor må sagen vurderes på den baggrund.

Jens Møller (KrF):

Jeg kan naturligvis sagtens fremlægge eksempler på sager af denne art, og jeg skal gøre det over for finansministeren privat. Men det er jo ikke enkelte firmaer, det drejer sig om, det er mange.

Hans Toft (KF):

Jeg er meget enig i det spørgsmål, som hr. Jens Møller har rejst, og jeg vil godt stille et spørgsmål, der måske er parallelt til hr. Jens Møllers spørgsmål: om finansministeren vil overveje at gøre præmien for den kurssikring, som man kan foretage, fradragsberettiget. Jeg ved ikke, om det er det, som det pågældende problem går på ved landsskatteretten, men det er dog et parallelt problem, som ikke direkte har noget med direkte fradragsrettigheder for kurstab at gøre; det er måske en mildere form og måske også en form, der er nemmere at administrere end det forslag, som både ministeren og hr. Jens Møller har omtalt, og som kunne give administrative problemer.

Finansministeren (Anders Andersen):

Med hensyn til det sidste spørgsmål kan jeg svare, at kurssikringsudgifter er fradragsberettigede efter gældende regler, så dér er ikke noget problem. Det er kurstab, der er et spørgsmål om.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Inger Stilling Pedersen (KrF) til handelsministeren:

„Vil ministeren tage skridt til at indskrænke, eventuelt forbyde, butikssalg af øl og spiritus til personer under 18 år?“

(Spm. nr. 20).

Skriftlig begrundelse.

Det stadig stigende alkoholmisbrug blandt børn og unge gør det påkrævet, at adgangen til at skaffe sig spiritus skærpes.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Når jeg har stillet spørgsmålet angående at få begrænset eller helt forbudt butikssalg af øl og spiritus til personer under 18 år, må det ses på baggrund af det stadig stigende spiritusmisbrug, der finder sted. I forvejen har vi jo forbuddet på restaurationer og lignende, men jeg tror, en meget stor del af misbruget finder sted uden for disse steder. I skolerne har man problemet, at elever kan forlade skolen og hente sig øl og spiritus og måske drikke det uden for eller i skolen, og det kan give problemer for de lærere, der så måske kan have svært ved at overse det.

En anden vigtig ting er, at forældre overhovedet ikke har nogen kontrol med, hvad deres børn og unge henter af den slags ting. Det vil sige, at selv ganske unge og selv store børn kan gå hen og hente det og drikke det et sted, uden at forældrene ved noget om det.

Jeg synes, spørgsmålet er meget alvorligt, også set på den baggrund, at mange børn og unge under deres, skal vi sige rus kommer ud i ting, som kan få følger for dem. Derfor

[Inger Stilling Pedersen.]

synes jeg, at spørgsmålet er meget vigtigt, og jeg er meget spændt på svaret.

Handelsministeren (Nyboe Andersen):

Det er rigtigt, at det problem, der ligger bag fru Inger Stilling Pedersens spørgsmål, er et meget vigtigt og alvorligt problem, men deraf følger ikke, at et forbud mod, at unge køber stærke drikke i butikker, vil hjælpe meget på problemet. Vi har i mange år, op til 1970, haft sådan et forbud, en regel, der forbød handlende at udlevere stærke drikke til unge, der ikke var fyldt og heller ikke kunne antages at være fyldt 18 år, når der var grund til at formode, at de pågældende agtede at anvende varerne til eget forbrug. En sådan regel, som er meget, meget vanskelig at sikre sig overholdelsen af, kan ikke have indvirket væsentligt på unges menseskers alkoholforbrug; det var også en del af baggrunden for, at reglen blev ophævet med den nye restaurationslov i 1970.

Man har sådan et forbud i vore nordiske nabolande, men der er ikke noget, der tyder på, at det har influeret væsentligt på unges alkoholforbrug i disse lande sammenlignet med forholdene hos os. Undersøgelser af unges alkoholvaner i de nordiske lande tyder ikke på det.

Jeg må altså på det grundlag tvivle på, at det alvorlige problem, vi står over for, kan løses eller blot til en vis grad løses ved at udstede et forbud mod salg. Det er et forbud, der er alt for let at omgå, og allerede det er en grund til, at man ikke bør indføre det.

Men det alvorlige problem, alkoholmisbruget hos børn og unge er, må tages op i en større social og sundhedsmæssig sammenhæng, og det vil vi fra regeringens side være meget positive over for, som der ved flere lejligheder i svar på spørgsmål bl.a. fra medlemmer af venstres folketingsgruppe er givet udtryk for.

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Jeg takker for redegørelsen, selv om den nok var, som jeg havde ventet. Når jeg har rejst spørgsmålet, er det også for at sige til os alle sammen herinde, at vi har snakket om det, og vi har været positive meget, meget længe over for det, men alt imens stiger misbruget jo, og derfor er det tvungende nødvendigt for os, at vi prøver at

finde ud af, hvad kan vi gøre for at begrænse det. Jeg ved godt, at det er svært at få et forbud overholdt, men vi bør dog forsøge, om der ikke er en mulighed for på en eller anden måde at få begrænset det salg.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Lis Starcke (DR)** til handelsministeren:

„Vil ministeren bekræfte, at beslutningen om at etablere en fælles EF-energi politik på ingen måde er bindende for Danmark i henseende til opførelse af A-kraftværker her i landet?“

(Spm. nr. 29).

Skriftlig begrundelse.

Der er endnu ikke truffet afgørelse om opførelse af A-kraftværker her i landet. Kravet om parlamentarisk og/eller folkelig kontrol med A-kraftværksopførelse var stærkt udtalt under folketingsdebatten om energipolitikken i foråret, og det vil på den baggrund være meget uheldigt, om den danske selvbestemmelsesret reelt er undermineret ved, at kompetencen til at træffe beslutning om A-kraftværksopførelse er flyttet til Bruxelles ved etableringen af en fælles energipolitik.

Lis Starcke (DR):

Under folketingsdebatten om energipolitikken i april i år var der et stærkt krav om en dybtgående forundersøgelse før eventuel opførelse af atomkraftværker i Danmark, og lige så stærkt var kravet om, at det skulle være folketingsret, der skulle beslutte og kontrollere, når de forskellige fordele og risici var undersøgt til bunds. Det blev også omtalt, hvor vigtigt det ville være, at befolkningen blev grundigt oplyst, fik god oplysning, om det hele, sådan at den, når folketingsret tog sin beslutning, syntes, at det var en rimelig beslutning, der var taget.

På baggrund heraf ville det være meget uheldigt, hvis den danske selvbestemmelsesret i virkeligheden er undergravet ved, at beslutningen om opførelse af atomkraftværker i Danmark egentlig træffes i Bruxelles som et led i den fælles energipolitik.

Jeg beder derfor handelsministeren om at give folketingsret den fornødne oplysning om dette alvorlige spørgsmål.

Handelsministeren (Nyboe Andersen):

Nu er fru Lis Starcke jo nyt medlem her i tinget, og jeg skal derfor sige, at folketinget har fået en sådan oplysning, idet det er meddelt markedsudvalget, at på det Rådsmøde i De europæiske Fællesskaber, der fandt sted den 17. september i år, hvor man traf beslutning om en fælles energipolitisk strategi i Fællesskabet, tog den danske udenrigsminister forbehold, for så vidt angår anvendelse af kernekraft i Danmark, og gjorde det under henvisning til, at det var et spørgsmål, som det danske folketing ikke havde taget stilling til, og man kunne naturligvis ikke på nogen måde præjudicere folketingets stilling.

Dette forbehold er taget til efterretning af de øvrige medlemslande. Jeg kan altså bekræfte, at folketinget står aldeles frit i sin holdning over for en kommende beslutning vedrørende opførelse af kernekraftværker.

Lis Starcke (DR):

Jeg vil gerne takke handelsministeren for det klare svar, som vi selvfølgelig vil holde handelsministeren fast på ud i fremtiden, idet vi fra retsforbundets side dårlig kan forstå, at man, hvis man får en fælles energipolitik, vil kunne holde et enkelt spørgsmål udenfor.

På den anden side er jeg godt klar over, at handelsministeren meget stærkt sagde det også under forhandlingerne den 18. april i år, at sikkerhedsproblemerne i forbindelse med opførelse af atomkraftværker i Danmark er af en sådan karakter, at folketinget nødvendigvis må deltage i beslutningsprocessen herom. Og lidt senere i samme spalte — Folketingstidende 1973-74 (2. samling) sp. 5048 — sagde handelsministeren, „at spørgsmålet om indførelse af kernekraftværker i Danmark må afgøres af folketinget. Men lige så rigtigt er det efter min mening, at ansvaret for den praktiske gennemførelse af en beslutning må ligge hos regeringen og de i øvrigt kompetente forvaltningsorganer.“

Vi er tilfredse fra retsforbundets side med, at det skal ske på denne måde.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Inge Fischer Møller* (S) til indenrigsministeren:

„Agter ministeren at fremsætte ændringsforslag til lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp, således at der kan ydes lægelig vejledning vedrørende anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder uden hensyn til alder?“

(Spm. nr. 21).

Skriftlig begrundelse.

Da indenrigsministeren har bebudet, at loven skal op til revision i forbindelse med bistandslovens ikrafttræden, finder jeg det naturligt, at loven om svangerskabshygiejne også ændres på andre områder. Ifølge sundhedsstyrelsens medicinalstatistiske kontor viser det sig desværre mod forventning, at en ret stor gruppe unge piger under 15 år har måttet benytte sig af loven om svangerskabsafbrydelse. Dette skyldes utvivlsomt, at det efter lov om svangerskabshygiejne er ulovligt at yde sådan hjælp til piger, der ikke er fyldt 15 år.

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

Som det også er anført i begrundelsen for spørgsmålet, agter jeg i nær fremtid at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp. Ved forslaget, som er en følge af, at lov om social bistand har ophævet lov om mødrehjælpsinstitutioner, pålægges amtskommunerne og Københavns og Frederiksberg kommuner ansvaret for varetagelsen af den individuelle oplysningsvirksomhed om svangerskabsforebyggelse, som hidtil har været forestået af mødrehjælpsinstitutionerne og private foreninger, mens landsdækkende propaganda og oplysningsvirksomhed fortsat vil påhvile staten.

I lovforslaget er ikke medtaget en ændring af den bestemmelse, hvorefter der ikke kan gives vejledning om anvendelse af svangerskabsforebyggende metoder til personer, der er under 15 år, medmindre vejledningen gives i forbindelse med svangerskab.

Jeg er imidlertid velvilligt indstillet over for, at folketinget drøfter dette aldersproblem. En ophævelse eller en sænkning af aldersgrænsen rejser dog forskellige spørgsmål, bl. a. vil det betyde en yderligere begrænsning af forældrenes myndighed over

[Indenrigsministeren.]

børnene, for så vidt det skal ske uden forældresamtykke.

Jeg går ud fra, at lovforslaget om ændring af svangerskabshygienloven vil blive sendt til behandling i folketingets socialudvalg, og jeg vil være parat til at drøfte spørgsmålet om aldersgrænsen, såfremt der måtte være ønske herom, således at vi om muligt som ændringsforslag kan medtage en ændring af bestemmelsen herom i svangerskabshygienloven.

Inge Fischer Møller (S):

Traditionelt plejer man at takke for et svar, men jeg synes, at den besvarelse, jeg fik af spørgsmålet, var lidt for svag. Der er sket en udvikling, som vi ikke rigtig havde forudset i forbindelse med abortlovens behandling. Konklusionen på det er, at en hel del meget unge piger nu må have foretaget abort, fordi de efter den gældende lov ikke kan få oplysningerne hos deres læge.

Jeg synes, det er folketingets ansvar, det er simpelt hen en mangel, at vi ikke har fulgt dette op.

Det må også stå helt klart, at jo yngre en pige er, jo mere nødvendigt er det, at hun ikke bliver gravid, og det hensyn taler klart for, at man på dette grundlag nu havde fået et svar fra indenrigsministeren, der gik ud på, at han ville være positivt indstillet.

Indenrigsministeren har sagt, at han vil være positivt indstillet over for en drøftelse i folketingets socialudvalg. Så er det jo meget heldigt, at jeg også er medlem af det, og jeg vil bare kort sige, at jeg ikke vil være tilfreds med blot en drøftelse af spørgsmålet. Jeg finder, det er meget vigtigt, at der kommer et konkret forslag, og nu da indenrigsministeren har sagt, at det ikke kommer fra hans side, kan jeg bebude, at det vil komme fra socialdemokratiets side.

Kirsten Jacobsen (FP):

Jeg er heller ikke helt tilfreds med det svar, indenrigsministeren har givet, selv om det til dels var positivt. Jeg synes, det er forkert, at unge piger skal være gravide og have fået foretaget abort, før de kan hjælpes af samfundet. Jeg mener, det er en pligt, man har, når man nu engang ved, at de unge mennesker i dag er meget tidlige

modne, end de har været før i tiden. Jeg vil egentlig gå så vidt, at jeg vil spørge indenrigsministeren, om man ikke kunne tænke sig, at disse forebyggende midler kunne gives igennem skolelægeordningen.

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

Jeg beklager, hvis man har opfattet mit svar således, at jeg var negativ over for spørgsmålet, det er slet ikke tilfældet, men jeg mener, det er et alvorligt spørgsmål, som skal og bør drøftes grundigt, inden man går til en ændring, også med henblik på det, jeg nævnte før, nemlig forældrenes forhold.

Om man kunne gå så vidt at lade skolelægerne administrere tildelingen af præventive midler, tror jeg vil være noget vanskeligt, alene af den grund at der kun er skolelægebesøg et par gange højst om året; om man vil afvente det, er jeg ikke helt sikker på.

Men der findes nok en mulighed for at administrere det. Spørgsmålet er, om man har den opfattelse, at disse midler skal gives til de helt unge. Jeg er enig i, at der er sket væsentlige ændringer siden 1966, idet man jo har accepteret og udbygget den tvungne seksualundervisning i skolen. Det har givet en noget anden situation end før 1966.

Poulsgaard (FP):

Venstre er liberalt. Nu vil jeg gerne bede ministeren om ikke at være alt for liberal igen, og jeg er altså dybt uenig med min partifælle, fru Kirsten Jacobsen.

Jeg var glad for det svar, ministeren gav fru Inge Fischer Møller på hendes spørgsmål. Jeg synes, det er rystende, at forældrene nu ikke engang kan sende deres børn i skole, uden at de skal gå i frygt for, at de skal blive gravide.

Vi diskuterer i disse dage indoktrinering i skolerne, og disse seksapostle har nu rejst land og rige rundt og forkyndet, at når nu eleverne fik den seksundervisning i skolerne, så blev alt godt. Hvad er det blevet til? Det er blevet til ifølge B.T. i dag: „13-årige står i kø for at få abort“. Lovgivningsmagten må tage fat på dette og i hvert fald efter min mening ikke sænke lavalderen.

Jeg må bede ministeren fastholde, at der bliver ikke rørt ved alderen. Derfor skal mit spørgsmål til ministeren være: vil ministeren svare positivt på dette?

Inge Fischer Møller (S):

Det er, som om dette spørgsmål næsten ikke kan tåle at blive belyst fra flere sider. Når jeg har rejst det, har det været ikke været for at stå og bruge moralske armkræfter, men simpelt hen for ligesom at forsøge at lave en ansvarlig lovgivning, der udfylder et hul, som vi tidligere har glemt.

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

Jeg må desværre sige til hr. Poulsgaard, at jeg kan ikke afgive det løfte, der blev bedt om. Jeg har givet udtryk for, at jeg synes, spørgsmålet skal drøftes i socialudvalget, og de bemærkninger, der er faldet her, tyder jo på, at det er hensigtsmæssigt, at der kommer en drøftelse i gang i alle tilfælde. Min stilling vil være afhængig af, hvordan den drøftelse forløber i socialudvalget.

Formanden:

Jeg minder om, at spørgetiden er beregnet til, at man kan stille spørgsmål og få et svar og det er et anliggende mellem medlemmerne og ministre og ikke mellem medlemmerne indbyrdes.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af Gerstrøm (FP) til justitsministeren:

„Erkender ministeren, at det offentlige er ansvarlig og har pligt til at yde erstatning i sagen mod det offentlige i forbindelse med sagen om Slagteriregion Syds selvtægt mod gårdejer Gunnar Sanvei, Nordborg?“ (Spm. nr. 22).

Skriftlig begrundelse.

Justitsministeriet har i skrivelse af 9. januar 1974 (journ.6.k. 1973 nr. 2020/112-1) tildelt politimesteren i Sønderborg en næse for at have undladt at gribe ind, da Slagteriregion Syd øvede selvtægt mod gårdejer Sanvei. Derved er politimesterens og dermed det offentliges ansvar fastlagt.

Imidlertid har gårdejeren som en følge af selvtægten måttet konstatere et betydeligt økonomisk tab og står nu over for en tvangsauktion. Han har derfor anmodet om en a conto-betaling af erstatningen, men dette

har justitsministeren nægtet. Man agter at afvente retssagens udfald, hvilket forventes at vare mindst et år.

Det besynderlige er altså, at det offentlige på den ene side har erkendt sin skyld, men på den anden side nægter at betale.

Der henvises i øvrigt til artiklerne i Politiken og Jyllands-Posten den 11. oktober 1974.

Gerstrøm (FP):

Denne sag kan måske nok forekomme ubetydelig, men den har principiel interesse.

Det drejer sig om en gårdejer på Als, der havde en kontrakt med sit slagteri om avl af svin. Der skete det, at slagteriet mente, at han misligholdt kontrakten, og derfor gik man blot ud og fjernede svinene fra gården. Gårdejeren tilkaldte politiet. Politiet kom, men stod bare og så på, at svinene blev fjernet.

Dette betød et stort økonomisk tab for gårdejeren, fordi svinene var beregnet for avl og ikke for slagting, og senere har nu også politimesteren i Sønderborg fået pådraget sig en næse fra justitsministeriet på grund af, at politiet ikke greb ind, som det havde pligt til her.

Men nu står gårdejeren over for en tvangsauktion på grund af det økonomiske tab, han blev påført dengang. Han har derfor anmodet justitsministeriet om at få en eller anden form for erstatning, så han kan undgå tvangsauktionen nu. Ministeriet har erklæret, at man ikke ønsker at betale nogen erstatning, og det forekommer mærkeligt, fordi ministeriet har erkendt, at man er ansvarlig for, at de svin blev fjernet dengang. Kunne ministeren i hvert fald ikke nu påtage sig det moralske ansvar for, at det, der skete dengang, ikke skulle være sket, og så udbetale en erstatning?

Justitsministeren (Nathalie Lind):

Da hr. Gerstrøms spørgsmål vedrører en helt konkret sag, må jeg give en kort orientering om sagen. Gårdejer Sanvei havde gennem en periode købt kontraktgrise med sædvanligt ejendomsforbehold hos Slagteriregion Syd. I foråret 1973 mente slagteriet, at kontrakten var blevet misligholdt, bl.a. fordi dyrene ikke blev passet forsvarligt, og efter forudgående forhandling med gård-

[Justitsministeren.]

ejeren besluttede slagteriet at afhente dyrene for derved at sikre ordentlig pasning af dyrene, idet man ikke ville pådrage sig en eventuel anmeldelse for dyrplageri. Afhentningen blev gennemført uden fogdens bistand og mod gårdejerens protest. Da en del af svinene var blevet afhentet, blev politiet tilkaldt. Politiet kom til stede, men forhindrede ikke, at resten af dyrene blev fjernet. Slagteriet slagtede senere svinene og afregnede over for gårdejeren efter kontraktens bestemmelser.

Der er så senere sket det i sagen, at gård-ejer Sanvei har anlagt erstatningssag mod slagteriet, og under denne sag, som for tiden verserer for vestre landsret, har han fået fri proces. Gårdejeren har endvidere klaget til justitsministeriet over, at politiet i Sønderborg undlod at gribe ind, da slagteriet mod hans protest afhentede svinene.

I anledning af denne klage har justitsministeriet meddelt gårdejer Sanvei og politimesteren i Sønderborg, at det efter ministeriets opfattelse ville have været rigtigst, om politiet, da ejeren anmodede om bistand, havde grebet ind over for aktionen og henvist slagteriet til at søge udleveringen gennemført ved fogdens bistand.

Gårdejer Sanvei har endelig anmodet justitsministeriet om at anerkende, at det offentlige er erstatningsansvarligt for det tab, som hævdes at være en følge af, at politiet undlod at gribe ind over for slagteriets afhentning. Gårdejeren har derimod ikke, som anført i begrundelsen for det her rejste spørgsmål, krævet en a conto-erstatning.

Jeg skal om det juridiske sige, at det forhold, at det ville have været rigtigst, om politiet havde skredet ind over for afhentningen af dyrene, indebærer efter retspraksis ikke uden videre et erstatningsansvar for det offentlige, og efter en samlet vurdering af sagen er ministeriet kommet til det resultat, at der ikke foreligger grundlag for at anerkende et erstatningsansvar. Spørgsmålet om, hvorvidt gårdejer Sanvei har et erstatningskrav mod det offentlige, henhører endeligt under domstolene, og justitsministeriet har derfor henvist gårdejer Sanvei til at anlægge erstatningssag, hvis han fortsat mener at have et erstatningskrav mod det offentlige.

Gerstrøm (FP):

Jeg takker ministeren for svaret.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Palle Simonsen* (KF) til arbejdsministeren:

„Vil ministeren fremskynde udbetalingerne fra Lønmodtagernes Garantifond?“

(Spm. nr. 23).

Skriftlig begrundelse.

Det viser sig, at der for øjeblikket kan gå 4-5 måneder, inden medarbejdere fra konkursramte virksomheder modtager dækning for deres løntilgodehavender fra Lønmodtagernes Garantifond.

Formålet med oprettelsen af Lønmodtagernes Garantifond var netop at bidrage til hurtig udbetaling af løntilgodehavende.

Ikke mindst den nuværende beskæftigelsessituation, hvor det er vanskeligere end normalt at få ny beskæftigelse, har medført, at for langsom udbetaling skaber store økonomiske vanskeligheder for en række mennesker.

Det er derfor af største vigtighed at få nedsat ekspeditionstiden, subsidiært at få åbnet for a conto-udbetalinger.

Arbejdsministeren (*Johan Philipsen*):

Når spørgeren i begrundelsen henviser til, at der for tiden kan gå op til 4-5 måneder, inden medarbejderne fra konkursramte virksomheder modtager dækning for deres løntilgodehavender fra Lønmodtagernes Garantifond, gælder det i hvert fald ikke for flertallet af sagerne vedkommende. I flertallet af de sager, der behandles af Lønmodtagernes Garantifond, har der nemlig været tale om en ekspeditionstid på 4-5 uger, og trods den meget betydelige forøgelse af antallet af anmeldelser og dermed af udbetalinger i det sidste halve års tid har det været muligt at fastholde denne ekspeditionstid.

Der forekommer naturligvis tilfælde, hvor ekspeditionstiden er betydelig længere, men i så fald gør ganske særlige forhold sig gældende. Kravet bestrides måske af arbejdsgiveren eller hans bo, eller det er i øvrigt så usikkert, at kravets berettigelse og størrelse må afgøres af skifteretten.

[Arbejdsministeren.]

Med hensyn til spørgsmålet om a conto-udbetaling kan jeg oplyse, at der i loven er hjemmel hertil, og at a conto-udbetalinger finder sted i et vist, men begrænset omfang. Dette hænger sammen med, at den vanskeligste opgave for Lønmodtagernes Garantifond er at få fastslået kravets eksistens og størrelse. Så snart dette er sket, finder udbetaling af hele beløbet sted. A conto-udbetaling har således kun praktisk betydning i de relativt få tilfælde, hvor kun en del af kravet anerkendes i første omgang.

Det er mit indtryk, at garantifondens medarbejdere gør et godt arbejde for at administrere denne ganske komplicerede ordning i overensstemmelse med lovens ord og mening. Fonden har siden starten pr. 1. april 1972 udført et stort arbejde med henblik på opbygning af en administration, der inden for en rimelig tid kan klare de opgaver, der stilles til den, i hvilken sammenhæng det bør fremhæves, at administration i gørligt omfang udføres på edb.

Til slut vil jeg gerne understrege, at Lønmodtagernes Garantifond er en selvstændig, selvejende institution, hvis ledelse er identisk med ATPs ledelse, hvilket igen vil sige, at såvel lønmodtagernes som arbejdsgiverens organisationer er repræsenteret i ledelsen.

Palle Simonsen (KF):

Jeg må først for en ordens skyld sige til ministeren, at jeg netop i begrundelsen har skrevet, at der *kan* gå 4-5 måneder. Jeg mener ikke, at man har mange eksempler på det, men jeg kan sige til ministeren, at jeg i sidste uge har fået et konkret eksempel på en lønmodtager, som måtte forlade en konkursramt virksomhed i maj måned, og her medio oktober har han endnu ikke fået nogen penge udbetalt. Jeg tror, man har lov til at sige, at når det kommer til at stå særlig grelt på nuværende tidspunkt, er det på grund af de dårlige beskæftigelsesmuligheder. Hvis man har let ved at få et nyt job, gør det måske ikke så meget, at man må vente lidt på pengene, men kan man ikke få dette nye job, bliver det et stort problem. Derfor har jeg også hørt fra enkelte socialkontorer, at man dér har haft besøg af klienter, som simpelt hen har måttet have

hjælp på en eller anden måde, fordi de ikke har fået deres beløb fra garantifonden.

Derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om han — selv om det kun er få tilfælde — ikke vil være indstillet på at indskærpe over for administrationen, at man får så hurtig en udbetaling som overhovedet muligt, og at man dér, hvor der er særlige problemer, der gør sig gældende, benytter sig af reglen om a conto-betalinger, så vi kan leve op til det, der er målsætningen for loven, nemlig at der kan blive tale om en hurtig ekspedition.

Erling Dinesen (S):

Der er vel ikke noget mærkeligt i, om det måske i enkelte tilfælde går lidt langsommere end oprindeligt beregnet, når man tænker på de hundreder af virksomhedslukninger, vi har været ude for alene i år. Det ligger jo langt over det, vi havde regnet med, da loven om Lønmodtagernes Garantifond blev gennemført. Det betyder, at hundreder af familier kommer i en ulykkelig situation. Man får pludselig at vide, at virksomheden lukkes. Derfor har jeg et andet forslag til arbejdsministeren, som jeg beder ham om at overveje velvilligt, og som jeg tror til 95 pct. i alle tilfælde løser de problemer, der her er tale om.

Jeg vil gerne spørge arbejdsministeren direkte, om han vil være villig til at lade arbejdsløshedskasserne forlods udbetale understøttelse fra den dag, den enkelte kommer ud, sådan at forstå, at arbejdsløshedskasserne senere kan få refunderet de udlagte midler fra Lønmodtagernes Garantifond.

De allerfleste, der bliver ramt af denne ordning, er arbejdsløshedsforsikret, og derfor håber jeg, at arbejdsministeren er positiv over for en sådan løsning.

Arbejdsministeren (Johan Philipsen):

Det er selvfølgelig rigtigt, som hr. Palle Simonsen nævner, at de nuværende beskæftigelsesforhold gør dette problem meget mere brændende. Men når hr. Palle Simonsen spørger, om jeg vil henstille og indskærpe, så vil jeg da gerne henstille; hvorvidt jeg vil indskærpe, må bero på en nøjere undersøgelse af forholdene.

Jeg vil egentlig gerne have de enkelte eksempler for at kunne få at vide, hvorvidt det er begrundet, at det har taget så lang

[Arbejdsministeren.]
 tid, som hr. Palle Simonsen nævner, fra maj til oktober. Jeg vil gerne have enkelte eksempler for også at kunne undersøge det spørgsmål nøjere.

Hr. Erling Dinesen nævner de mange virksomhedslukninger, og det er rigtigt, at fondens opgave er blevet mange gange større, end nogen af os, dengang vi vedtog loven, havde forestillet os.

Det sidste spørgsmål var, om jeg ville være villig til positivt at overveje. Jeg vil gerne positivt overveje, men jeg er næsten nødt til at have undersøgt, hvilke problemer denne sag indeholder, inden jeg giver det endelige svar, men det skal komme under positiv overvejelse, hvorvidt det var en løsning på de mange problemer.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Freddy Madsen* (DKP) til undervisningsministeren:

„Vil ministeren bidrage til at sikre arbejdsglæde og arbejdsorden på undervisningsinstitutionerne ved at tage afstand fra undervisningsdirektør Asger Baunsbak-Jensens opfordring til diskrimination af lærere, hvis samfundssyn han ikke deler?“

(Spm. nr. 24).

Freddy Madsen (DKP):

Anledningen til spørgsmålet kan næppe være ministeren ubekendt efter de sidste dages debat.

Efter min mening er undervisningsdirektørens angreb på en del af folkeskolens lærere, børnehavepædagoger og repræsentanter for studenterorganisationer af en uhørt usaglig karakter. Uden så meget som bare én eneste dokumentation fremsættes der beskyldninger for tyranni og voldføring af børn. Det er grove sigtelser, når man er ude af stand til at bevise sine påstande. Det hindrer ikke, at undervisningsdirektøren mener sig i stand til at fastslå, at det drejer sig om ca. 10 pct. af lærerne i folkeskolen, som efter hans opfattelse ikke ønsker en god skole.

Hvis man tager de øvrige ubegrundede beskyldninger i betragtning, kan det ikke undre, at det er marxisterne, der tildeles hovedskylden for al dårlighed. Efter undervisningsdirektørens opfattelse er det dem,

der skaber forvirring og splittelse i skolen. Urimeligheden i denne påstand fører undervisningsdirektøren selv beviset for. Hans postulat om, at marxismen kan sammenlignes med gurubevægelsen og Jehovas Vidner, behøver ikke gendrivelse; i al dets ubehjælpssomhed vidner det om et rystende ukendskab til de politiske problemer, der ellers er essensen i det fremførte angreb.

Men 90 pct. af lærerne finder altså nåde for undervisningsdirektørens skarpe censerende blik. Jeg ville nødig være blandt dem, der er hjemfalden til denne tvivlsomme ros. 90 pct. af lærerne med hele samfundssystemet i ryggen, med et undervisningsmateriale, der af Specialarbejderforbundet er karakteriseret som ensidigt borgerligt, er altså ikke efter undervisningsdirektørens opfattelse i stand til at hævde sig over for et mindretal på 10 pct. Jeg kan godt forstå, at lærerorganisationerne afviser disse beskyldninger.

Men det værste i hele sagen er konklusionen, der opfordrer skolekommissioner, skoleinspektører og forældre til at gribe ind. Sådanne som hele argumentationen er stillet op, kan det ikke tydes på anden måde end som en opfordring til at diskriminere lærere, der har en anden opfattelse end den, der er gældende på bjerget.

Trods alle de pæne ord om frihed og frisind kan man ikke tolke undervisningsdirektørens ord på anden måde end som et forsøg på at indføre politisk ensretning i folkeskolen, og jeg er spændt på, om landets undervisningsminister her fra denne talerstol vil fastholde, at hun giver undervisningsdirektøren 100 pct. opbakning. Det vil i hvert fald ikke være med til at skabe arbejdsglæde eller arbejdsorden i folkeskolen, som man påstår at ville.

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Det, der er blevet advaret imod fra undervisningsdirektørens side — og jeg vil gerne sige fra starten, at de synspunkter deler jeg — er, at der sker en indoktrinering af børnene i folkeskolen. Ved indoktrinering forstår jeg en bevidst og en ensidig propaganda over for børnene for en ganske bestemt politisk eller religiøs opfattelse, og noget sådant må ikke finde sted i den danske folkeskole. Det er en skole, som er fælles for alle børn. Børnene i folkeskolen skal være

[Undervisningsministeren.]

beskyttet imod en indoktrinering, uanset på hvilken fløj eller på hvilket område den finder sted, og folkeskolen skal være et sted, hvortil forældrene trygt kan sende deres børn.

Når der netop nu er grund til at advare, skyldes det, at det har vist sig under utrolig mange møder rundt omkring i landet og under mange samtaler med forældre, som vi har at gøre med, at der er ved at ske et betænkeligt opsving i denne indoktrinerende aktivitet. Hertil kommer så, at der fra visse kredse agiteres offentligt for, hvad jeg forstår ved indoktrinerende virksomhed, og det er nok ikke helt utænkeligt, at det netop er denne agitation, som nu er ved at sætte sig spor. Jeg vil gerne være med til at sige, at det må vi bremse op for, det må ikke foregå i den danske folkeskole, først og fremmest af hensyn til børnene, der går i skolen. Det er derfor, jeg også vil være med til at opfordre skolekommissioner og skole-nævner til i deres tilsynsvirksomhed over for skolerne at være opmærksomme på dette forhold.

Også forældrene vil jeg gerne appellere til om at være opmærksomme på det, der foregår i skolen, og med interesse leve med i skolens dagligdag og påtage sig det ansvar, som man har så gode muligheder for at få i dag.

Jeg vil gerne til hr. Freddy Madsen sige, at der aldeles ikke er tale om nogen som helst diskriminering af lærere, der har et andet samfunds- eller livssyn. En lærer i den danske folkeskole har naturligvis som enhver anden lov til have sin egen politiske eller religiøse overbevisning, og han må have lov til at give den offentligt til kende; men det, som han ikke har lov til, er at drive propaganda for sine egne specielle politiske eller religiøse synspunkter over for de elever, der går i den danske folkeskole. Enhver folkeskolelærer, som er politisk engageret, eller som er stærkt religiøst engageret, må pålægge sig selv denne selvdisciplin og afstå fra indoktrinerende virksom-

hed over for eleverne. Hvis en lærer ikke mener at kunne gøre det, ja, så er der dertil at sige, at der er andre muligheder for denne lærers virksomhed. Vi har jo en tradition, som man misunder os i andre lande, vi har tradition for frie skoler, hvor en kreds, der ønsker en ganske bestemt retning med hensyn til livssyn, og hvad det ellers kan være, kan oprette en friskole, og dér har disse lærere rige muligheder. Men det må ikke finde sted i folkeskolen.

Der er altså ikke tale om hetz imod nogen som helst, og jeg bakker de synspunkter op, der er kommet fra embedsmandsside.

Freddy Madsen (DKP):

Jeg må konstatere, at jeg jo i og for sig ikke fik noget egentligt svar på det spørgsmål, jeg havde stillet ministeren om, hvortvidt hun ville tage afstand fra de synspunkter, der her er fremført. Nu fremfører hun selv nogle synspunkter omkring sagen, som gør, at hun jo, sådan som jeg kan vurdere det, i det store og hele godkender det, som her har været fremme.

Og så tales der om, at der ikke må finde indoktrinering sted. Det er klart, at også vi anerkender alsidighedsprincippet i skolen, men det, der her er sagen, er, at man fremfører denne påstand uden nogen som helst form for beviser for, at denne indoktrinering foregår. Ja, vi får nogle svævende udtalelser om, at der har været ført samtaler, og at der på møder er fremkommet dette og hint, men det er jo ikke nogen dokumentation for, at det foregår. For hvis det virkelig havde været tilfældet, så er det vel også tilfældet, at så ville det være rejst ude omkring. Jeg er da enig i, at forældrene på alle områder, ikke bare på dette, med opmærksomhed må følge forholdene i skolen. Men det er jo ikke det, det drejer sig om i denne sag.

Nu siger undervisningsministeren, at der ikke er tale om, at der skal være nogen form for diskrimination. Må jeg så have lov til at spørge, hvordan man skal fortolke det, når det i det omtalte interview siges om lærerne,

[Freddy Madsen.]

at de bør kende det folkelige landkort og på forhånd undersøge, hvad det er for en skolekreds, de er sat til at betjene, og hvilke forældre de skal arbejde sammen med. Ligger der ikke heri en direkte opfordring både til lærerne og til de skolekommissioner og forældre, man appellerer til, om, at lærerne skal undervise i overensstemmelse med den politiske opfattelse, der er flertal for på det pågældende sted? Det er efter min mening et spørgsmål om diskrimination, der her er tale om.

Heinesen (S):

Undervisningsministeriet, herunder ministeren, har rejst en sag af stor betydning for folkeskolen, men har desværre gjort det med en sådan mangel på dokumentation, en sådan mangel på klarhed og en sådan mangel på præcision, at aktionen har muliggjort mange tolkninger, hvilket jo også er blevet flittigt udnyttet. Derfor henleder jeg ministerens opmærksomhed på bemærkningerne til socialdemokratiets forslag til folkeskolelov, hvori det bl.a. hedder:

„Folkeskolen må være en åben skole også i den forstand, at elever, forældres og læreres forskellige livsopfattelser og synspunkter respekteres. Det følger heraf og i øvrigt af formålsformuleringen, at skolen ikke må søge at påvirke børnene og de unge til bestemte livsanskuelser eller særopfattelser.

Der må således i skolen stedse herske vågen opmærksomhed omkring de problemer, der knytter sig til holdningspåvirkning af eleverne. Enhver lærer må være indstillet på efter bedste at gøre sig bevidst, i hvilke undervisningssammenhænge han kan risikere at påvirke elevernes holdning, og han må sætte det som sit mål at opveje eventuelle passager af ensidigt påvirkende karakter med information om eksistens og indhold af alternative holdninger. Derimod kan læreren trygt påvirke elevens holdning i retning af åbenhed over for forskellige opfattelser og herunder opstille åndsfrihed og tolerance som idealer.“

Disse bemærkninger indeholder et alsidighedskrav og giver et klart svar på de rejste problemer. Derfor vil jeg gerne stille ministeren to spørgsmål: er ministeren enig i de citerede bemærkninger, og vil ministeren

anvende dem som grundlag for en vejledning, således at udgangen på denne sag ikke bliver, at ministerens aktion har rejst flere spørgsmål, end hun selv besvarer? For denne uklarhed kan folkeskolen ikke være tjent med og næppe heller leve med.

Chr. Christensen (KR):

Jeg vil gerne stille ministeren et spørgsmål yderligere i anledning af den samtale, som Berlingske Tidende havde i søndags med undervisningsdirektør Baunsbak-Jensen, hvor overskriften var: „Beskyt skolerne mod marxistisk tyranni.“ Til forståelse af mit spørgsmål vil jeg gerne sige, at jeg gang på gang også her fra denne talerstol har advaret imod, at skolen af visse elementer ønskes anvendt til omformning af samfundet i bestemt politisk retning. Jeg har også dokumenteret, at det har været udgangspunktet for læreruddannelsen på Roskilde universitetscenter, den læreruddannelse, der nu er stoppet, og vi har dokumenteret under de debatter, vi havde om folkeskolen, om de højere læreruddannelser og om RUC, at det er ønsket fra visse sider at omforme samfundet ud fra folkeskolen.

På denne baggrund ser vi så denne overskrift i søndags, hvori undervisningsdirektøren modigt og klart påpeger denne fare over for forældrene. Jeg vil gerne sige, at det er min bestemte opfattelse, at skolen ikke kan overleve, hvis den skal være tumleplads for politisk infiltration, og derfor vil jeg gerne, inden jeg stiller mit spørgsmål, rette en varm tak, både som politiker og som skolemand, til en embedsmand, som havde mod til at sige til forældrene, hvad det egentlig er, der er deres væsentlige opgave i folkeskolen. Jeg vil også gerne takke for den klare henvisning til forældrenes tilsynspligt.

Når Asger Baunsbak-Jensen siger, at han mener, at det er nødvendigt, at skolekommissionen som indstillende lærermyndighed må drøfte med enhver ansøger, hvordan hans skolesyn er, vil jeg gerne spørge ministeren: agter ministeren på denne baggrund at følge denne sag op ved enten fra ministeren selv eller over direktoratet at påpege denne forpligtelse til samtale med lærerne om deres skolesyn over for skolekommissionen, enten igennem et cirkulære eller igennem en eller anden form for skrivelse?

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Jeg vil gerne sige til hr. Freddy Madsen, at jeg egentlig ikke forstår, at der nu bliver efterlyst et svar på, om jeg vil tage afstand fra de udtalelser, som undervisningsdirektøren er kommet med. Jeg mener ærlig talt, at man måtte kunne konkludere, når jeg siger, at jeg bakker synspunkterne op, at så har jeg altså ikke taget afstand, men det vil jeg da gerne gentage. Jeg kan ikke tage afstand fra de synspunkter, der er kommet frem, fordi jeg mener, at det er rimeligt, at de kommer frem, og jeg mener, at det i allerhøjeste grad er på sin plads, at de kommer frem. Jeg mener, at det er en embedsmands pligt at påpege disse ting, som vi også godt kan føre dokumentationer for, for hr. Freddy Madsen siger jo, at vi har ingen dokumentationer. Lad mig citere, hvad der står i et tidsskrift, der hedder Unge Pædagoger. I nr. 6 fra oktober 1973 er der en artikel uden navngiven forfatter om UP-basisgrupperne. Heri står bl.a.:

„I folkeskolen er situationen endvidere, at man er underlagt mange begrænsninger (f.eks. m.h.t. de materialer, man kan få), på den anden side findes der stadig ubrugte muligheder for en antikapitalistisk opdragelse/undervisning (jfr. lærerens metodefrihed). De uudnyttede muligheder skyldes bl.a., at den marxistiske lærer ofte står isoleret på sin skole og i lærerværelset, og at han derfor tvinges til at tvivle på, at det kan nytte noget.“

Et andet citat, også fra Unge Pædagoger. I særnummer A 10 fra 1974 er der en artikel, skrevet af Niels Ole Finnemann, og et af afsnittene i denne artikel hedder „Pædagogernes strategi og taktik“. Jeg citerer herfra:

„Den marxistiske pædagog fremmer arbejderbørnenes selvbevidsthed og klassebevidsthed, inddrager de sammenhænge i undervisningen, som senere kan støtte dem i klassekampen, og den marxistiske pædagog søger at svække den borgerlige ideologi hos borgerskabets børn, forsøger at anvise en anden holdning til klassekampen, en holdning, hvor de forberedes på, så langt som det nu er muligt med de og de elever, at svinge deres egen klasse politisk og alliere sig med arbejderklassen, selv om de ikke selv bliver arbejdere.“

Det var et par dokumentationer, som jeg nok synes taler lidt for sig selv.

Må jeg så sige, at det her overhovedet ikke er sagt generelt. Jeg ved, at der foregår sobert arbejde mange, mange steder i landet, og det er det, som vi skal være med til at støtte.

Må jeg sige, at der heller ikke har været tale om nogen ensidig kritik. Der er jo både i det interview, undervisningsdirektøren har givet, og i de udtalelser, som jeg også er kommet med, peget på, at det er lige meget, om det er i marxistisk retning, om det er i højreorienteret retning, om det er i stærkt religiøs retning. Uanset i hvilken retning det er, så må det ikke finde sted i den danske folkeskole.

Så henviser hr. Freddy Madsen til vendinger som, at man skulle kende det folkelige landkort, og hvilke forældre man bør arbejde sammen med. Må jeg dertil blot sige, at en lærer må ikke i sin undervisning skabe nogen ting, der bevirker, at der kommer en konflikt imellem børnene og deres forældre. Derfor må en lærer vide, hvilke forældre man arbejder sammen med, hvilket livssyn forældrene har. Derfor denne alsidige orientering og undervisning.

Til hr. Heinesen vil jeg sige vedrørende det spørgsmål, der blev stillet mig, at jeg er fuldstændig enig i de bemærkninger til formålsparagraffen i det lovforslag, som socialdemokratiet kom med, og som blev læst op her fra talerstolen.

Til hr. Chr. Christensen vil jeg sige — ja, dér kommer vi faktisk ind på det næste spørgsmål, som også hr. Ingolf Knudsen har stillet, og som jeg skal besvare i løbet af et øjeblik, men hvis jeg må vente, jeg tror nok min taletid er udløbet. Jeg vil blot runde af med endnu en gang at understrege: der føres ingen hetzkampagne mod nogen som helst. Vi påpeger blot det, som der er hævdunden tradition for med det frisind, vi har i den danske folkeskole, og det skulle enhver, uanset hvilken politisk observans man har, kunne gå ind for. Det er det, der er tradition for i Danmark.

Freddy Madsen (DKP):

Først må jeg naturligvis takke undervisningsministeren, fordi jeg nu fik et klart

[**Freddy Madsen.**]

svar, at hun bakker undervisningsdirektørens udtalelser op.

Så vil jeg gerne sige om de citater, som undervisningsministeren her fremførte, at de jo aldeles ikke er nogen dokumentation for, at der i folkeskolen foregår en indoktrinering. At nogle lærerstuderende i deres blad skriver artikler om deres syn på tingene, det må de vel også have ret til. Det, man stadig væk savner, er en konkret dokumentation for de beskyldninger, der er rettet imod ca. 10 pct. af folkeskolens lærere. Det savner vi stadig væk.

Så siger undervisningsministeren, at der skal gives alsidig orientering, og det er jeg enig i. Hvordan hun får dette alsidighedsprincip til at rime sammen med, at der ikke i skolen — sådan mener jeg at kunne opfatte hendes ord — af lærerne må siges noget, som kan støde de pågældendes forældre, det gad jeg nok vidst.

Nu, hvor vi så endelig har fået politisk bekræftelse på, at det også er regeringens indstilling, så vil jeg gerne sige, at man får en ubehagelig fornemmelse af, når man taler om den forvirring og splittelse, som findes i folkeskolen — og den skal altså disse 10 pct. af lærerne have skylden for — at det i virkeligheden skal dække over de urimelige forhold, man har givet lærerne i folkeskolen i mangfoldige år ved ikke at skabe klare retningslinjer for, hvordan skolen skal udvikle sig, ved at læsse en masse nye opgaver over på den, ved at nægte at stille de nødvendige bevillinger til rådighed og ved fremfor alt igennem det forlig, som man nys har afsluttet her, at foretage yderligere nedskæringer, bl. a. igennem en hævelse af klassekvotienterne. Man får en ubehagelig fornemmelse af, at alle disse vanskeligheder, al den forvirring, som vitterlig findes i folkeskolen som følge af disse konkrete forhold, nu skal læsses over på en lille gruppe af lærere, og at det er dem, der skal have ansvaret for det. Jeg vil gerne spørge undervisningsministeren, om ikke hun synes, at man i stedet for skulle tage fat på at løse en række af de problemer, som dette ting og som regeringen har ansvaret for.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Ingolf Knudsen** (CD) til undervisningsministeren:

„Hvad vil ministeren gøre for at gennemføre sine tanker om sikring mod den politiske indoktrinering på undervisningsinstitutioner, som jeg flere gange i tale og skrift har påvist finder sted?“

(Spm. nr. 27).

Ingolf Knudsen (CD):

Det er ganske pudsigt at stå på denne talerstol, efter at hr. Freddy Madsen, som er kommunist, har forsøgt at bortforklare de meddelelser . . .

Formanden:

Man diskuterer ikke med andre spørgere. Det er ordningen her.

Ingolf Knudsen (CD):

. . . de meddelelser, der i de sidste dage har været fremme om marxistisk indoktrinering i skoler og børnehaver. Utallige reaktioner og eksempler landet over viser, at der sandsynligvis er en del om snakken. Jeg har flere gange tidligere, både mundtligt og i dagspressen, kraftigt advaret mod indoktrineringen i vort uddannelsessystem. Resultatet af mine udtalelser har bl. a. været, at jeg af Danske Studerendes Fællesråd, der oven i købet påstår at repræsentere flertallet af de studerende, i presseudtalelser er blevet kaldt reaktionær, gal og som min „fører har lært teknikken af McCarthy“. Jeg har nu fået følgeskab af en embedsmand, nemlig undervisningsdirektøren, der i en presseudtalelse af dags dato fra DSF får lignende glosér hæftet på sig, men det siger vel mere om DSF end om os.

Centrum-demokraterne har i deres program bl. a. skrevet, at langt de fleste lærere yder en stor indsats til gavn for børnene og deres forældre, men vi ønsker også at understrege, at skolen er samfundets skole. Derfor kan vi ikke acceptere enkelte læreres bevidst politiske missionsvirksomhed. En sådan virksomhed hører partiforeningerne til. Lærerne er forpligtet over for skolens målsætning og de love og regler, der gælder. Dette afsnit lægger centrum-demokraterne særdeles megen vægt på.

Reaktionen fra læserne i dagbladene de sidste dage viser, at der blandt forældrene virkelig er en frygt for den udvikling, under-

[Ingolf Knudsen.]

visningsdirektøren også har påpeget. Børnene må under ingen omstændigheder blive redskaber i en politisk kamp for at ændre det bestående samfund, og skolen og børnehaven må ikke blive et sted, hvor de voksne slås om børnenes sjæle i forsøg på at fremme egne politiske ideer. Jeg vil derfor spørge ministeren, hvad ministeren vil gøre for at gennemføre tankerne om sikring mod indoktrinering i skolen.

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Stort set vil jeg svare hr. Ingolf Knudsen ved at henvise til det, jeg for lidt siden har svaret hr. Freddy Madsen med. Som det fremgik af det svar, mener jeg jo, at dér, hvor man kan sætte ind med hensyn til at bremse op over for indoktrinerende aktivitet, det er altså i folkeskolen, den skole, som er og skal være fælles for alle børn, den skole, hvortil forældrene trygt skal kunne sende deres børn. Her har forældrene altså krav på at finde beskyttelse imod denne indoktrinering, uanset i hvilken retning den går.

Jeg tror ærlig talt, at det vil være tilstrækkeligt på nuværende tidspunkt, at der nu er sat denne debat i gang om disse ting, som jeg mener er meget vigtige, og jeg tror også, det er særdeles vigtigt, at man netop i denne debat har fået understreget den betydning, der ligger i, at skolekommissioner og skolenævn i deres tilsynsvirksomhed over for skolerne er opmærksomme på at skabe de forhold, der bør være i den danske folkeskole, altså et sted, hvor man får denne alsidige orientering, alsidige undervisning.

Jeg vil endnu en gang også appellere til forældrene om at være med. Det har vi gjort ved så mange lejligheder. Det kan nok være lidt beklemmende en gang imellem, i hvert fald når man tænker på, hvor lav stemmeprocenten var, sidste gang vi havde skolenævnvalg. Det er ønskværdigt, at flere forældre end hidtil møder op, delagtiggør sig i skolens arbejde. Det er en af de største garantier for, at det, der foregår på skolen, foregår på en sådan måde, at forældrene trygt kan sende deres børn dertil. Jeg vil mene, at den debat, som vi er fælles om at føre til gavn for folkeskolen, til gavn for de lærere, der skal virke i folkeskolen, må være en garanti i sig selv.

Halvgaard (FP):

I anledning af den vigtige debat om spørgsmålet: indoktrineringen i folkeskolen og vel også ved de højere uddannelser, der vel oprindelig er foranlediget af undervisningsdirektør Asger Baunsbak-Jensens udtalelser i Berlingske Tidende, kan jeg udtale, at fremskridtspartiet er på linje med hr. Baunsbak-Jensens synspunkter og også er enig med undervisningsministeren i de udtalelser, der er fremkommet her i dag. Men det skal fremhæves, at det er alle former for indoktrinering, vi er modstandere af, ikke alene politiske, men også religiøse og også frisindet seksuel indoktrinering.

På baggrund af denne debat vil jeg gerne kort stille undervisningsministeren to spørgsmål.

For det første, om undervisningsministeren vil støtte de bestræbelser, der giver forældre-kredsen — jeg tænker her på skolenævnet — ved hver enkelt skole større beføjelser og ansvar, end den nugældende skolestyrelseslov indebærer, således at det alene bliver forældre-kredsen, der ansætter og også har mulighed for i særlige tilfælde at afskedige en lærer.

For det andet, om undervisningsministeren vil foranledige, at kriteriet for optagelse på vore seminarier i højere grad bliver et spørgsmål om rent menneskelige kvalifikationer end om en studentereksamen af en vis størrelsesorden.

Jeg kunne tænke mig et obligatorisk prøveår eller en præparandklasse, som tidligere har været anvendt på seminarierne.

Gerda Møller (KF):

Den debat, der nu føres i dagspressen, i radio, tv og nu også her i tinget, har jo for så vidt stået på længe, og jeg kan da næsten sige ligesom hr. Ingolf Knudsen, at først nu, hvor en embedsmand og en minister har taget bladet fra munden, er det, ligesom om der er kommet den rigtige interesse om spørgsmålet. Vi har jo selv i det konservative folkeparti — jeg har gjort det her i spørgetiden et par gange — for nogle år siden rejst nøjagtig det samme spørgsmål om indoktrinering i børnehaverne. Dengang var det først og fremmest Hudegården, jeg rejste problemet om. Jeg må sige, at det resultat, vi fik ud af det — da var den da-

[Gerda Møller.]

værende socialminister jo ikke så hurtigt reagerende, som den nuværende undervisningsminister er over for problemet — og det cirkulære, der kom ud af mit spørgsmål, jo var meget, meget længe undervejs, så længe, at jeg måtte rykke for det, før det kom.

Derfor vil jeg her fra talerstolen udtrykke en tak til undervisningsdirektør Baunsbak-Jensen, fordi han så kraftigt har ført dette spørgsmål frem, og jeg vil også takke undervisningsministeren for den måde, hun har givet os et svar på.

Jeg mener, man skal understrege én ting, og det er, at undervisningsdirektør Baunsbak-Jensen har gjort opmærksom på, at vil disse pædagoger, om jeg så må sige, missionere, så har de jo adgang til at gøre det i friskolerne, og de forældre, der ønsker disse missionerende lærere, kan jo oprette friskoler. De får 85 pct. i tilskud, så det skulle ikke være så vanskeligt at få oprettet en sådan friskole, men i folkeskolen, som er folkets skole, og som har pligt til at modtage børn fra alle lag i befolkningen, fra folk af alle mulige politiske afskygninger, skal der ikke finde nogen indoktrinering sted.

Jeg vil gerne på baggrund af hele denne debat, som vi har, også på baggrund af trivihæfternes anvendelse, både i de ældste klasser i folkeskolen og i gymnasiet, stille undervisningsministeren det spørgsmål, om ikke undervisningsministeren kunne tænke sig at røre lidt ved den uindskrænkede metodefrihed, ikke sådan at jeg ikke mener, at der skulle undervises i trivillitteratur i skolen, men at man måske kunne prioritere dette stof noget mindre end lødigt stof.

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Hr. Halvgård spurgte, om jeg ville være med til at støtte skolenævnene mere, end det er blevet gjort på nuværende tidspunkt, igennem den ny skolestyrelseslov. Jeg har sagt ved flere lejligheder, at jeg ønsker, at skolenævnene får så mange beføjelser som overhovedet muligt, fordi jeg mener, at de ude i de lokale områder, ude i det nære samfund, har de bedste muligheder for at vurdere, hvad der er til gavn for den skole, hvor deres børn går, men jeg vil alligevel sige, at når det drejer sig om at ansætte

lærere og afskedige lærere, så mener jeg ikke, at skolenævnene er det rigtige forum. Jeg vil som sagt gerne være med til, hvor det kan lade sig gøre, at styrke skolenævnenes indflydelse, give dem noget virkeligt at arbejde med og give dem et ansvar, men på dette område tror jeg vi skal diskutere sagen lidt mere. Jeg er i hvert fald ikke tilbøjelig til at tage det skridt.

Det andet spørgsmål drejede sig om optagelseskriterierne på seminarierne, og om jeg ikke mente, at der burde tages mere hensyn til de menneskelige kriterier fremfor en studentereksamen. Nu er det jo sådan, at der altså kræves studentereksamen eller noget, der er lig med en studentereksamen, for at komme ind, men vi kan jo ikke nær optage alle, der ønsker at komme ind på seminarierne. Man har jo igennem virkelig mange år praktiseret det på denne måde, at man ud over at tage hensyn til, hvilken eksamen og hvordan man stod med denne eksamen, har taget hensyn til, hvad de kommende lærerstuderende har beskæftiget sig med i den mellemliggende tid, hvor de eventuelt har søgt om at komme ind, ikke har kunnet få en plads og så altså har brugt tiden til noget andet. Der bliver altså i allerhøjeste grad taget hensyn til, hvad man har anvendt tiden til. Deri ligger også de menneskelige hensyn, som jeg mener bør veje meget tungt, for jeg er enig med hr. Halvgård i, at det ikke blot er eksamenspapiret som sådan, der er det eneste gyldige, når man skal se på, hvem der skal have en læreruddannelse, og hvem der skal ind og undervise i den danske folkeskole.

Til fru Gerda Møller vil jeg sige, at metodefrihed egentlig er et vanskeligt begreb, der kan være svært at definere. Metodefrihed er i hvert fald ikke en frihed til, at en lærer må vælge en ganske bestemt metode og ingen anden. Metodefrihed indebærer, at man kan bruge forskellige metoder, men man skal sørge for, at det bliver alsidigt belyst. Her kommer disse trivihæfter ind, og der kan nævnes flere andre ting, som man også har sat fokus på, og jeg ved, at der findes en hel del, som mener, at de ikke er særlig velegnede i undervisningssituationen. Men jeg vil dog sige, at de virkelig skal vejes op, der skal være en modvægt imod dem, de må ikke stå alene, det har nemlig ikke noget med metodefrihed at gøre. Og

[Undervisningsministeren.]

der kommer skolenævnene jo altså også stærkt ind i billedet, fordi de kan være med til at se på det materiale, man bruger i undervisningen. Endnu en gang ser vi, at det betyder meget, at de medlemmer, der sidder i skolenævnet, lever med i det, der sker, og at forældrene også gør det, for jeg vil da mene, at når forældrene taler sammen med læreren om undervisningssituationen, om de ting, de materialer, man bruger i undervisningen, har man også derigennem en garanti for, en sikring for, at man dog får det rettet ind på en sådan måde, at der ikke opstår en konflikt, som ikke må opstå, imellem børn og deres forældre, fordi man får bibragt dem nogle ting i skolen, som strider fuldstændig imod det, de kender fra deres eget hjem.

Og så vil jeg lige sige, at det svar, jeg fra starten af gav hr. Ingolf Knudsen, altså også er et svar til hr. Chr. Christensen.

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg vil gerne takke for ministerens redegørelse og samtidig udtrykke et lille håb om, som også ministeren har understreget, at det, vi er i gang med her, og som vi anser for nødvendigt, ikke bliver en hetz, en ensidig hetz, men at debatten må løbe videre, og at det kun sker ud fra den betragtning, at det, vi vil, er en beskyttelse af børnene og af deres forældre.

Må jeg godt udvide med et enkelt spørgsmål og sige, at jeg selv som lærer i mange samtaler med kolleger har mødt dette, at man ønsker at bruge skolen som et politisk middel, og at man ikke er bleg for at indrømme det. Jeg må også sige, at jeg i valgkampen var ude for mange steder på seminarierne, hvor de lærerstuderende sagde, at de ønskede at uddanne sig til lærere for at benytte den danske folkeskole i en politisk magtkamp.

Derfor vil jeg gerne spørge ministeren, om ministeren ikke føler, at vi snarest også bør se på læreruddannelsen og understrege over for de unge, der ønsker at uddanne sig til lærere, at vil de gå ind i den danske folkeskole, så gælder de normer og de regler også for dem.

Undervisningsministeren (Tove Nielsen):

Jeg er fuldstændig enig med hr. Ingolf Knudsen, og jeg har også sagt det her fra talerstolen i dag, at ønsker man at gå ind som lærer i den danske folkeskole, så må man også vide, under hvilke vilkår man skal arbejde, og hvis ikke man vil indordne sig under dem, hvis man mener, at man har et ganske bestemt livssyn, som man vil bibringe eleverne, ja, så er det altså ikke folkeskolen, der er den kommende arbejdsplads. Så må man bruge andre arbejdspladser, f. eks. i vore frie, vore private skoler. Jeg er fuldstændig enig med hr. Ingolf Knudsen i, at vore skoler ikke må benyttes til politisk magtkamp. Jeg vil sige det på den måde, at vore uddannelsesinstitutioner i det hele taget ikke skal være nogle steder, hvor der foregår politisk magtkamp. Det skal være steder, hvor alle uanset deres politiske og religiøse overbevisning kan være, hvor man respekterer hinanden. Det er det, det drejer sig om. Plads for alle, det er ren liberal politik.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Rosing* (Grønland) til ministeren for Grønland:

„Vil ministeren tage initiativ til en hurtig undersøgelse af, om den uopfiskede rest af den færøske laksekvota, ca. 300 tons, kan overføres til grønlandske fiskere?“

(Spm. nr. 28).

Skriftlig begrundelse.

Som der står i A/G nr. 39, side 3, 1974, er ca. 400 t af de laksekvoter, som norske og færøske fiskere kan fange i år, ikke opfisket, og ifølge artiklen har de ovennævnte fiskere opgivet laksefiskeriet.

Som jeg for nogen tid siden under åbningsdebatten har berørt, er der stor utilfredshed med lakseordningen i Grønland i forbindelse med indfiskning af kvotaen i løbet af en måneds tid. Dette forhold kender ministeren lige så godt som jeg.

Det vil være en løsning af problemet i år, dersom de ovennævnte resterende tons — navnlig 300 t af den kvota, færingerne skulle have — eventuelt kunne overføres til grønlandske fiskere. Hertil er en hurtig under-

[Rosing.]

søgelse af ICNAF-reglerne nødvendig, inden sæsonen slutter, og inden vinteren indtræffer.

Rosing (Grøn.):

Jeg har før og senest under åbningsdebatten berørt laksefiskeriet i Grønland, herunder kvotaens utilstrækkelighed, hurtig opfiskning af den, så at småfiskere ikke fik lejlighed til at deltage i fiskeriet, da laksen først i efterårs månederne indfinder sig i skærgården, at der som følge heraf er en stor utilfredshed blandt fiskerne i almindelighed og blandt småfiskere i særdeleshed samt et ønske om, at regeringen ville overveje et eventuelt erstatningsspørgsmål igen. Jeg fik et negativt svar, men med det lyspunkt, at ministeren kunne tænke sig at tale med fiskernes repræsentanter vedrørende en eventuel løsning af småfiskeres problemer.

Det spørgsmål, jeg stiller ministeren i dag, er igen et ønske, nemlig om en eventuel overførsel af den rest af laksekvotaen, ca. 300 t, som færøske laksefiskere har opgivet. Efter oplysninger har de kun haft ca. 110 t af de 400 t. Jeg er af den opfattelse, at dette tilfælde har givet ministeren en chance for en eventuel løsning af lakseproblemet, i hvert fald i år.

Ministeren for Grønland (Holger Hansen):

Måtte jeg starte med at sige til hr. Rosing, at gid det var så vel, at jeg havde en chance. Det vil fremgå af mit svar her, at en chance for at løse problemet som den af hr. Rosing skitserede nok er umulig.

Den utilfredshed med lakseordningen i Grønland, hr. Rosing nævner, skyldes jo to ting. For det første kvotaens størrelse, og her prøvede vi forgæves at få gennemført en væsentlig forhøjelse i Den internationale Kommission for Fiskeriet i det nordvestlige Atlanterhav, ICNAF kaldet. Jeg har tidligere givet tilsagn om, at vi vil gøre kontrollen så effektiv, at vi kunne overholde vores internationale forpligtelser og sikre, at den grønlandske kvota ikke blev overskredet, således som det skete i 1972 og i 1973, og det er mit indtryk, at alle har været interesseret i, at noget sådant skete.

Det andet forhold, der er utilfredshed med, og som jeg meget vel forstår, er, at kvotaen blev nået og fiskeriet standset så

tidligt, at laksen ikke nåede frem til fiskerne i yderdistrikterne. Efter aftale med landsrådet og de grønlandske fiskeres organisation, KNAPP, skulle det almindelige fiskeri standses, før kvotaen blev nået, sådan at 50 t blev, om jeg må sige, gemt til yderdistrikterne. Fiskeriet blev standset som aftalt, men laksefiskeriet gik på det tidspunkt så hurtigt med over 100 t om dagen, at kvotaen næsten var nået, da fiskerne kom ind med deres fangster. Yderdistrikterne fik mindre end 10 t, og de andre fiskere fik altså for meget.

Hr. Rosing foreslår, at man undersøger den aftale, der blev indgået i ICNAF for at se, om grønlandske fiskere kan fiske dele af de kvoter, norske og færøske fiskere ikke har udnyttet. Det har vi gjort, og spørgsmålet blev i øvrigt allerede undersøgt sidste år. Men aftalen er formuleret således, at det ikke kan lade sig gøre. Kvoterne for henholdsvis de danske og de færøske fiskere og for de grønlandske fiskere er fastsat hver for sig.

Må jeg tilføje, at de tal, hr. Rosing citerede fra Grønlandsposten, ikke stemmer ganske med mine oplysninger. Færingernes andel af den dansk-færøske kvota er væsentlig mindre end 300 t og den uudnyttede del endnu mindre. I øvrigt har de danske og færøske fiskere lov til at overføre uudnyttede dele af deres kvota fra i år til næste år, og det er da muligt, at færingerne har tilrettelagt deres fiskeri, således at deres kvota for næste år på den måde får en størrelse, der muliggør et rentabelt fiskeri også i 1975. 1975 er jo det sidste år, hvor danske og færøske fiskere efter ICNAF-aftalen har lov til at fiske laks ved Grønland.

Med hensyn til de grønlandske fiskere i yderdistrikterne har jeg givet landsrådet og KNAPP tilsagn om en forhandling. Herunder må vi dels søge at finde en løsning på det problem, der er opstået i år — og det vil jeg lægge megen vægt på at vi finder — dels overveje en ordning for 1975, der bedre end i år sikrer en fordeling langs kysten, hvis fiskeriet skulle gå lige så hurtigt i år.

Jeg er altså ked af at måtte sige som svar til hr. Rosing på den første del af spørgsmålet om en overflytning af kvoter, at det lader sig efter traktaten ikke gøre.

Vedrørende den anden del af spørgsmålet mener jeg at have stillet i udsigt, at jeg håber, vi kan finde en løsning.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Skriftligt besvarede spørgsmål.

Af *Helle Degn* (S) til arbejdsministeren (27. september 1974):

„Kan ministeren ved hjælp af talmateriale af- eller bekræfte påstanden om, at der blandt de arbejdsløse er flere kvinder end mænd?“

(Spm. nr. 2).

Begrundelse.

Da det må formodes, at de vedtagne spare- og nedskæringsforslag især beskæftigelsesmæssigt vil ramme kvinderne, vil jeg gerne se tal herfor.

Arbejdsminister *Johan Philipsens* svar (7. oktober 1974):

Arbejdsdirektoratets ledighedsopgørelse, der alene omfatter medlemmer af de statsanerkendte arbejdsløshedskasser, viser for august 1974 en ledighedsprocent blandt kvinder på 5,2. Ledighedsprocenten, der både inkluderer fuldtids- og deltidsbeskæftigede, svarer til ca. 11.600 kvinder uden beskæftigelse. (Ser man bort fra de deltidsbeskæftigede, var ledigheden blandt fuldtidsbeskæftigede kvinder på 5,5 pct., svarende til ca. 9.900 personer).

For mændenes vedkommende var ledighedsprocenten 4,2, hvilket svarer til ca. 27.800 personer.

Den forholdsmæssigt større ledighed blandt kvinder i august er ikke nogen usædvanlig situation. Da kvinderne fortrinsvis er beskæftiget i erhverv med mindre sæsonsvingninger end mændene, er den kvindelige ledighed normalt forholdsmæssigt størst i den periode af året, hvor udendørsfagene har gode beskæftigelsesforhold, dvs. i forårs- og sommermånederne. Til gengæld vokser ledigheden blandt mænd stærkere i efterårs- og vintermånederne og ligger på denne tid af året sædvanligvis over kvindernes.

Sammenligner man den aktuelle situation med forholdene i august 1973, viser udviklingen i ledigheden blandt mænd og kvinder et lidt forskelligt forløb. I august 1973 var kvindernes ledighed 1,8, mændenes 1,1. I det forløbne år har mændene været ude for en firdobling af ledigheden, mens kvindernes ledighed er tredoblet.

Nu er det et kendt forhold, at mændenes stigende ledighed har været stærkt koncentreret på bygge- og anlægssektoren. Ser man derfor bort fra denne sektor og alene sammenligner ledigheden blandt mænd og kvinder uden for bygge og anlæg, må det konstateres, at kvindernes beskæftigelsessituation er blevet forringet mere end mændenes siden august 1973.

Baggrunden herfor er den, at afmatningen af den økonomiske aktivitet i forbindelse med de stigende råvarepriser har ramt visse traditionelle kvindeerhverv særlig hårdt. Inden for disse erhverv har der desuden været en tendens til, at kvinder afskediges i større udstrækning end mænd, når efterspørgslen falder. Som et eksempel herpå kan nævnes beklædnings- og tobaksarbejderne, hvor den kvindelige ledighed er firdoblet i det sidste år, mens mændenes „kun“ er fordoblet. Der findes intet statistisk materiale, der muliggør en analyse af årsagerne til, at kvinder inden for samme branche afskediges i større omfang end mænd. Erfaringerne fra tidligere tilbagegang i den økonomiske aktivitet bekræfter, at den såkaldt „marginale“ arbejdskraft, hvortil normalt henregnes ældre, handicappede og visse kvindegrupper, normalt bærer en forholdsvis større ledighedsrisiko end andre dele af arbejdsstyrken.

Spørgeren har i begrundelsen for sit spørgsmål udtrykt en formodning om, at de vedtagne skatte- og besparelsesforslag vil have en række beskæftigelsesmæssige virkninger, som især vil ramme kvinderne.

Jeg skal hertil bemærke følgende:

For det første synes der blandt økonomiske eksperter at herske bred enighed om, at de netop vedtagne forslag som helhed på

[Arbejdsministeren.]

kort sigt synes at være neutralt virkende såvel på beskæftigelsen som på valutabalancen.

For det andet vil jeg henlede opmærksomheden på regeringens 15 punkts program til lettelse af beskæftigelsessituationen. Regeringens foranstaltninger vil ud over bygge- og anlægssektoren især virke på eksportindustrien, hvor der er en del kvindelig arbejdskraft. Ligeledes vil de afledede virkninger i andre end de direkte berørte erhvervsgrøner komme den samlede beskæftigelse, herunder også kvindernes, til gode.

Af *Camre* (S) til undervisningsministeren (3. oktober 1974):

„Kan ministeren oplyse, hvilke besparelsesmuligheder der foreligger ved at bevare eksisterende, mindre skolebygninger til undervisning på de fem første klassetrin?“ (Spm. nr. 11).

Begrundelse.

Ved nyt skolebyggeri i kommunal regie (folkeskolen) skabes der fortsat større skoleenheder — som dels er ret kostbare og dels ofte har et mindre godt pædagogisk klima.

Skolestørrelsen er som bekendt bl.a. betinget af ønsket om valgmuligheder for de højere klassetrin.

Medens der kun var 7 års uddannelsespligt, var det betydningsfuldt, at der ikke skete skoleskifte efter det 7. år, idet et sådant skifte bevirkede et frafald af elever, der socialt og uddannelsesmæssigt stod svagt over for ændringer. Med indførelsen af 9 års uddannelsespligt er dette forhold ændret, og et skoleskifte efter det 5. skoleår må anses for at være ret ukompliceret. Samtidig forekommer det åbenbart, at en mindre skoleenhed, såvel i de første 5 skoleår som i de efterfølgende, giver mulighed for et bedre pædagogisk klima og større trivsel.

Det vil derfor være af interesse at få undersøgt, hvor mange mindre skoler der vil egne sig for undervisning i de første 5 skoleår, og hvilke besparelser i skolebyggeriet der kan opnås ved en sådan anvendelse.

Det er endelig af interesse at høre, hvilke muligheder ministeren mener der foreligger for at påvirke det kommunale skolebyggeri — evt. gennem fastsættelse af særlige stan-

darder og normer for en struktur som her nævnt.

Undervisningsminister *Tove Nielsens* svar (10. oktober 1974):

Når hr. *Camre* med sit spørgsmål til mig ønsker oplysninger om besparelsesmuligheder ved at bevare eksisterende mindre skoler til undervisning på de fem første klassetrin, synes han at forfølge et dobbelt formål, idet han i sin begrundelse for spørgsmålet tillige nævner, at det forekommer åbenbart, at en mindre skoleenhed, såvel i de første 5 skoleår som i de efterfølgende, giver mulighed for et bedre pædagogisk klima og en større trivsel. Endelig indeholder begrundelsen et spørgsmål til mig om, hvilke muligheder der foreligger for at påvirke det kommunale skolebyggeri, eventuelt gennem fastsættelse af særlige standarder og normer for en struktur som den nævnte.

Hovedspørgsmålet, der vedrører besparelsesmuligheder, synes at forudsætte, at det berørte forhold lader sig behandle på en måde, som kan give resultater med generel gyldighed. Dette er imidlertid næppe tilfældet. En kortlægning af eventuelle besparelsesmuligheder måtte indebære omfattende undersøgelser med hensyn til elevers årgangstal, kørselsforhold, bygnings tilstand etc. i hvert enkelt tilfælde. Og hertil kommer, at den endelige afgørelse om udnyttelse af en mulig besparelse hører under de enkelte kommuners kompetence.

At gennemføre en undersøgelse af, hvor mange skoler der er egnede til at indgå i en stedlig skolestruktur præget af skoler med de første 5 klassetrin, ville således ikke alene være særdeles tidkrævende, men ville efter min mening tillige i sig selv være at gå en kommunal kompetence for nær.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvilke muligheder der findes for gennem særlige standarder og normer at påvirke det kommunale skolebyggeri for en skolestruktur som den, hr. *Camre* har beskrevet, skal jeg oplyse, at det rent teknisk ikke skulle volde vanskeligheder at finde frem til sådanne muligheder. Men det ville medføre en indskrænkning i den handlefrihed, som kommunerne nu besidder. Og det giver mig anledning til en bemærkning af mere principiel art.

Når der i folketinget vedtages love, som i

[Undervisningsministeren.]

skole spørgsmål tager sigte på at lægge beslutninger ud til stedlig afgørelse, vil der ikke være megen konsekvens i at vedtage andre love, der begrænser mulighederne for sådanne beslutninger.

Jeg tænker her helt konkret på det forslag til ændring af folkeskoleloven, som jeg fremsatte i tinget den 15. marts i år, og som efter vedtagelse blev udsendt den 14. juni. Med den udvidelse af rammerne for elevernes ugentlige timetal i klasser med færre end 18 elever, som den nævnte lovændring rummer mulighed for, er der givet et grundlag for opretholdelse af en stedlig skolestruktur præget af mindre skoleenheder. Men det skal understreges, at der her er tale om en „kan-regel“ og ikke en „skal-regel“ eller med andre ord om en udvidelse af mulighederne for stedlige beslutninger.

Folkeskoleloven er som bekendt en ramme-lov. Og hvad der er brug for nu, er efter min mening ikke en begrænsning af folkeskolelovens rammer, men tværtimod en udvidelse heraf, således at kommunerne ikke gennem bestemmelser, der f.eks. tager sigte på én særlig skolestruktur, hindres i at træffe fornuftige beslutninger om en anden struktur. Og beslutninger kan udmærket være fornuftige, selv om de ikke er ens, navnlig når beslutningsgrundlaget er så forskelligt, som det kan være fra kommune til kommune.

Jeg vil gerne tilføje, at selv om jeg i givet fald hellere ville antyde en 6+3-ordning fremfor hr. Camres 5+4-ordning, har jeg intet at indvende imod en stedlig skolestruktur som den, hr. Camre har fremført i sit spørgsmål til mig, som én mulighed blandt flere. Der er i dag intet til hinder for, at den kan gennemføres, hvis man i kommunerne finder den hensigtsmæssig. Og jeg føler mig aldeles overbevist om, at hvor der måtte være grundlag for at gennemføre en stedlig skolestruktur, der forener hensynet til besparelser med åbenlyse hensyn til et bedre pædagogisk klima og større trivsel, dér skal de kommunale myndigheder nok vide at udnytte sådanne muligheder.

Af *Erhard Jakobsen* (CD) til handelsministeren (9. oktober 1974):

„Vil ministeren foranledige, at der i danske farvande iværksættes forsøg af lignende

art som i Storbritannien med udnyttelse af bølgebevægelse til energifremstilling?“

(Spm. nr. 18).

Begrundelse.

På et møde i Europa-Parlamentets udvalg for energi, forskning og teknologi pegede den britiske politiker Lord Bessborough på, at sådanne forsøg nu synes at være nået ud over begyndelsesstadiet. Mens hidtidige forsøg med udnyttelse af bølgenes op-og-ned-bevægelser kun havde kunnet opvise en udnyttelsesgrad på 10-15 pct., havde de seneste forsøg foretaget ved Edinburgh universitet nået op på 90 pct. udnyttelse af kraften i bølgenes rullebevægelse. Den britiske regering har med sin økonomiske støtte til videre udvikling af projektet understreget dets seriøse karakter.

Eksperimentets leder, dr. Salter, anslår, at det allerede om 10-15 år vil være muligt på merkantil basis at fremstille energi ad den vej. Et generatoranlæg, der kan forsyne en middelstor by i England (ca. 500 mW), anslås at koste det samme som et stort atomkraftværk (jfr. *The Times* for 7. september 1974).

Handelsminister *Nyboe Andersens* svar (15. oktober 1974):

Danske forskere har været i forbindelse med de britiske kolleger, som har arbejdet med de omhandlede forsøg. På grundlag heraf kan jeg oplyse, at der ved University of Edinburgh arbejdes med en ny idé i laboratorieforsøg med omsætning af bølgeenergi til rotationsenergi. Universitetet regner med at fortsætte dette hydrauliske udviklingsarbejde gennem de næste 3 år og har afsluttet en kontrakt på 34.000 pund med Department of Trade and Industry for det første år, hvor man bl. a. ved modelforsøg i laboratoriet vil bestemme kræfterne på konstruktionen under storm. (For alle 3 år regnes med en bevilling på 60.000 pund).

Som led i udviklingsarbejdet regner man med, at National Engineering Laboratories vil blive sat til at udvikle en speciel pumpe (Spline Pump), der skal forvandle rotationsenergien til en ensrettet vandstrøm, der atter kan drive en turbine og en elektrisk generator.

[Haudelsministeren.]

Til yderligere orientering kan det oplyses, at dr. Stephen Salter ved University of Edinburgh forudser, at der vil gå 15 år, før anlæg kan begynde at producere elektricitet, alt under forudsætning af, at de tekniske problemer kan løses på en sådan måde, at denne form for energiproduktion vil vise sig at være økonomisk forsvarlig. I denne forbindelse bemærkes, at den britiske energiminister har udtalt, at bølgeenergi ikke ventes at kunne konkurrere med kernekraft, men at den dog er værd at undersøge nærmere, da den i givet fald vil være velegnet for britiske forhold.

Ved foreløbige laboratorieforsøg i regelmæssige bølger har man fået en udnyttelse på indtil 90 pct. af bølgeenergien. I uregelmæssige bølger vil udnyttelsen blive noget ringere, og i et samlet anlæg vil virkningsgraden under alle omstændigheder blive mindre end 50 pct. af bølgeenergien.

For en målestation i Nordatlanten har man i årsgennemsnit målt en bølgeeffekt på 77 kW pr. m front, når man medregner bølger fra alle retninger. Målinger nærmere kysten viser væsentlig mindre effekt.

Den årlige middeleffekt ved den danske vestkyst kendes ikke, men det kan anses for givet, at der er tale om mindre end 20 kW/m, hvilket ville give en udnyttelsesmulighed på mindre end 10 kW/m.

For at opbygge en kapacitet på f.eks. 1.000 mW skulle man således anbringe bølgedrevne generatorer langs mere end 100 km af vestkysten. Medens en tilsvarende effekt opbygget i et kernekraftanlæg ville kræve en kapitaludgift på 2.500 kr. pr. installeret kW, eller i alt 2,5 mia kr., må det antages, at kapitaludgiften til bølgedrevne generatorer, der udsættes for enorme kræfter under storm, bliver flere gange så stor som for kernekraftværker, hvortil kommer driftsudgifter, som det i dag er umuligt at skønne over.

Det forskningsarbejde, der således foregår i UK, ser jeg ikke nogen grund til at man skulle duplikere fra dansk side, men det vil være rigtigt at følge den videre udvikling i dette arbejde.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om by- og landzoner. (Ophævelse af byudviklingsudvalg).

(Lovforslag nr. 11. Fremsat 3/10 74).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ejler Koeh (S):

Socialdemokratiet kan godkende principet i det fremsatte forslag om ændring af lov om by- og landzoner, der ophæver byudviklingsudvalgene og overfører deres beføjelser til amtsrådene.

Byudviklingsudvalgene opstod i sin tid som et lapperi på en uhensigtsmæssig kommunal inddeling, og med de ændringer af den kommunale inddeling, som er gennemført i de senere år, er en af de væsentligste forudsætninger for byudviklingsudvalgenes eksistens bortfaldet. Deres bortfald har da også været bebudet ved flere lejligheder her i folketinget.

Allerede da by- og landzonenloven blev gennemført i 1969, forudsatte man, at udvalgene kun skulle bestå i en overgangsperiode. I det forslag til lands- og regionplanlov, som er vedtaget for kort tid siden, siges det i bemærkningerne endnu mere præcist, at byudviklingsplanlægningen ved særlige byudviklingsudvalg kan bortfalde, når der foreligger godkendte regionplaner. Jeg vil gerne understrege det sidste, jeg sagde her, at der altså udtrykkeligt stod, at udvalgene kunne bortfalde, når der foreligger godkendte regionplaner, og det gør der jo rent faktisk ikke i dag. Jeg vil derfor gerne understrege, at forslaget er et brud med de hidtidige overvejelser om tidsterminerne i planlovsreformens gennemførelse. Vi er ikke desto mindre fortsat enige i, at byudviklingsudvalgene kan falde væk som et led i den planlovsreform, vi er ved at realisere. Men vi skal ikke lægge skjul på, at vi ikke er helt trygge ved den fremgangsmåde, ministeren har valgt her.

Ophævelsen må nødvendigvis ses i en større sammenhæng og i sammenhæng med det forslag til en kommuneplanlægningslov, som vi skal behandle igen senere i denne samling.

Som vi allerede ved første behandling af dette forslag gav udtryk for, er vi tilhæn-